Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SPLOŠNEGA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 12. decembra 2014*

„Konkurenca — Omejevalni sporazumi — Trg parafinskega voska — Odločba o ugotovitvi kršitve člena 81 ES — Določanje cen — Dokaz kršitve — Smernice o načinu določanja glob iz leta 2006 — Enako obravnavanje — Oteževalne okoliščine — Ponovna kršitev — Obveznost obrazložitve — Olajševalne okoliščine — Bistveno omejena udeležba — Kršitev, storjena iz malomarnosti — Pravica do obrambe — Neomejena pristojnost“

V zadevi T-558/08,

Eni SpA s sedežem v Rimu (Italija), ki jo zastopajo M. Siragusa, D. Durante, G. Rizza, S. Valentino in L. Bellia, odvetniki,

tožeča stranka,

proti

Evropski komisiji, ki jo zastopata F. Castillo de la Torre in V. Di Bucci, zastopnika,

tožena stranka,

zaradi predloga za razglasitev ničnosti Odločbe Komisije C(2008) 5476 final z dne 1. oktobra 2008 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 [ES] in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/39.181 – Vosek za sveče) in, podredno, zaradi predloga za odpravo ali znižanje zneska globe, ki je bila nalože

na tožeči stranki,

SPLOŠNO SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi O. Czúcz (poročevalec), predsednik, I. Labucka, sodnica, in D. Gratsias, sodnik,

sodni tajnik: J. Palacio González, glavni administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 19. marca 2013

izreka naslednjo

* Jezik postopka: italijanščina.

Sodbo

Dejansko stanje

1. *Upravni postopek in sprejetje izpodbijane odločbe*

1 Komisija Evropskih skupnosti je z Odločbo C(2008) 5476 final z dne 1. oktobra 2008 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 [ES] in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/39.181 – Vosek za sveče) (v nadaljevanju: izpodbijana odločba) ugotovila, da je tožeča družba Eni SpA skupaj z drugimi podjetji kršila člen 81(1) ES in člen 53(1) Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru (EGP), ker je bila udeležena v kartelu na trgu parafinskih voskov v EGP in nemškem trgu stiskanih parafinov.

2 Poleg tožečih strank so naslovnice izpodbijane odločbe te družbe: Esso Deutschland GmbH, Esso Société anonyme française, ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA in Exxon Mobil Corp. (v nadaljevanju: skupaj: ExxonMobil), H&R ChemPharm GmbH, H&R Wax Company Vertrieb GmbH in Hansen & Rosenthal KG (v nadaljevanju: skupaj: H&R), Tudapetrol Mineralölerzeugnisse Nils Hansen KG, MOL Nyrt., Repsol YPF Lubricantes y Especialidades SA, Repsol Petróleo SA in Repsol YPF SA (v nadaljevanju: skupaj: Repsol), Sasol Wax GmbH, Sasol Wax International AG, Sasol Holding in Germany GmbH in Sasol Ltd (v nadaljevanju: skupaj: Sasol), Shell Deutschland Oil GmbH, Shell Deutschland Schmierstoff GmbH, Deutsche Shell GmbH, Shell International Petroleum Company Ltd, The Shell Petroleum Company Ltd, Shell Petroleum NV in The Shell Transport and Trading Company Ltd (v nadaljevanju: skupaj: Shell), RWE Dea AG in RWE AG (v nadaljevanju: skupaj: RWE) ter Total SA in Total France SA (v nadaljevanju: skupaj: Total) (točka 1 obrazložitve izpodbijane odločbe).

3 Parafinski voski se proizvajajo v rafinerijah iz surove nafte. Uporabljajo se za proizvodnjo proizvodov, kot so sveče, kemikalije, pnevmatike in avtomobilski proizvodi, ter v industrijah kavčuka, embalaže, lepil in žvečilnih gumijev (točka 4 obrazložitve izpodbijane odločbe).

4 Stiskani parafin je surovina, potrebna za proizvodnjo parafinskega voska. Nastane v rafinerijah kot stranski proizvod pri proizvodnji baznih olj iz surove nafte. Prodaja se tudi končnim kupcem, kot so proizvajalci ivernih plošč (točka 5 obrazložitve izpodbijane odločbe).

5 Komisija je preiskavo začela, potem ko jo je družba Shell Deutschland Schmierstoff z dopisom z dne 17. marca 2005 obvestila o obstoju kartela in jo prosila za imuniteto na podlagi Obvestila Komisije o imuniteti pred globami in zmanjševanju glob v primerih kartelov (UL 2002, C 45, str. 3, v nadaljevanju: Obvestilo o prizanesljivosti iz leta 2002) (točka 72 obrazložitve izpodbijane odločbe).

6 Komisija je 28. in 29. aprila 2005 na podlagi člena 20(4) Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 [ES] in 82 [ES] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 205) opravila preiskavo na kraju samem v prostorih družb „H&R/Tudapetrol“, ENI in MOL ter prostorih družb, ki pripadajo skupinam Sasol, ExxonMobil, Repsol in Total (točka 75 obrazložitve izpodbijane odločbe).

7 Komisija je med 25. in 29. majem 2007 družbam, navedenim zgoraj v točki 2, med katerimi je tožeča stranka, poslala obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah (točka 85 obrazložitve izpodbijane odločbe). Družba Eni je na to obvestilo odgovorila z dopisom z dne 14. avgusta 2007.

8 Komisija je 10. in 11. decembra 2007 opravila zaslišanje, na katerem je sodelovala družba Eni (točka 91 obrazložitve izpodbijane odločbe).

9 Komisija je na podlagi dokazov, ki jih je imela, v izpodbijani odločbi ugotovila, da so njeni naslovniki, ki pomenijo večino proizvajalcev parafinskih voskov in stiskanih parafinov v EGP, sodelovali v enotni, kompleksni in trajajoči kršitvi člena 81 ES ter člena 53 Sporazuma EGP, do katere je prišlo na celotnem ozemlju EGP. To kršitev so pomenili sporazumi ali usklajena ravnanja, ki so se nanašali na določanje cen ter izmenjavo in razkritje poslovno občutljivih informacij glede parafinskih voskov (v nadaljevanju: osrednji sklop kršitve). Za družbe RWE (pozneje Shell), ExxonMobil, MOL, Repsol, Sasol in Total je kršitev glede parafinskih voskov obsegala tudi razdelitev kupcev ali trgov (v nadaljevanju: drugi sklop kršitve). Poleg tega se je kršitev, ki so jo storile družbe RWE, ExxonMobil, Sasol in Total, nanašala tudi na stiskane parafine, ki so se prodajali končnim kupcem na nemškem trgu (v nadaljevanju: sklop kršitve glede stiskanih parafinov) (točke 2, 95 in 328 obrazložitve ter člen 1 izpodbijane odločbe).

10 Kršitve so bile storjene na protikonkurenčnih sestankih, ki so jih udeleženci imenovali „tehnični sestanki“ ali včasih sestanki „Blauer Salon“, in na „sestankih glede stiskanih parafinov“, ki so bili posebej namenjeni vprašanjem v zvezi s stiskanimi parafini.

11 Globe, naložene v obravnavani zadevi, so bile izračunane na podlagi Smernic o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 23(2)(a) Uredbe št. 1/2003 (UL 2006, C 210, str. 2, v nadaljevanju: Smernice iz leta 2006), ki so veljale ob vročitvi obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah družbam, navedenim zgoraj v točki 2.

12 Izpodbijana odločba med drugim določa:

„Člen 1

Ta podjetja so kršila člen 81(1) [ES] in od 1. januarja 1994 člen 53 Sporazuma EGP, ker so med navedenimi obdobji sodelovala pri trajajočem sporazumu in/ali [nadaljevanem] usklajenem ravnanju v sektorju parafinskih voskov na skupnem trgu in od 1. januarja 1994 v EGP:

Eni SpA: [30. in 31.] oktobra 1997 ter od 21. februarja 2002 do 28. aprila 2005;

[…]

Člen 2

Za kršitev, navedeno v členu 1, se naložijo te globe:

Eni SpA: 29.120.000 EUR;

Esso Société anonyme française: 83.588.400 EUR,

od tega skupno in solidarno z

ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA in ExxonMobi1 Corporation za 34.670.400 EUR, od tega skupno in solidarno z Esso Deutschland GmbH za 27.081.600 EUR;

Tudapetrol Mineralölerzeugnisse Nils Hansen KG: 12.000.000 EUR;

Hansen & Rosenthal KG skupno in solidarno s H&R Wax Company Vertrieb GmbH: 24.000.000 EUR,

od tega skupno in solidarno s

H&R ChemPharm GmbH za 22.000.000 EUR;

MOL Nyrt.: 23.700.000 EUR;

Repsol YPF Lubricantes y Especialidades SA skupno in solidarno z Repsol Petróleo SA in Repsol YPF SA: 19.800.000 EUR;

Sasol Wax GmbH: 318.200.000 EUR,

od tega skupno in solidarno s

Sasol Wax International AG, Sasol Holding in Germany GmbH in Sasol [Ltd] za 250.700.000 EUR;

Shell Deutschland Oil GmbH, Shell Deutschland Schmierstoff GmbH, Deutsche Shell GmbH, Shell International Petroleum Company Limited, The Shell Petroleum Company Limited, Shell Petroleum NV in The Shell Transport and Trading Company Limited: 0 EUR;

RWE-Dea AG skupno in solidarno z RWE AG: 37.440.000 EUR;

Total France SA skupno in solidarno s Total SA: 128.163.000 EUR.“

2. *Skupina Eni*

13 Komisija je glede udeležbe tožeče stranke pri kršitvi v izpodbijani odločbi ugotovila:

„[…]

(342)
V poglavju 4 je bilo ugotovljeno, da je družba Eni v obdobju svoje udeležbe preko delavcev družb AgipPetroli SpA in Eni SpA sodelovala pri kršitvi […]

(343)
Družba AgipPetroli SpA je bila zastopana na sestankih 30. in 31. oktobra 1997, 21. in 22. februarja 2002 ter 31. decembra 2002 (ko se je združila z družbo Eni SpA in zato prenehala obstajati), družba Eni SpA pa je sodelovala od 1. januarja 2003 (od tega dne sta bila oddelka za rafiniranje in marketing družbe Eni zadolžena za prodajo parafinskega voska in stiskanega parafina) do 28. aprila 2005 (datum prenehanja kršitve).

(344)
Družba Eni je prevzela družbo AgipPetroli SpA 31. decembra 2002. V skladu z načeli, opredeljenimi v točki (334) je treba zato šteti, da je družba Eni SpA prevzela odgovornost za vse dejavnosti družbe AgipPetroli SpA pred 31. decembrom 2002 […]

(345)
Zato je treba obravnavati družbo Eni SpA kot odgovorno ne le za svojo neposredno udeležbo v kartelu po prevzemu družbe AgipPetroli SpA (31. decembra 2002), ampak tudi za dejavnosti družbe AgipPetroli SpA znotraj kartela pred tem datumom.

(346)
Družba Eni v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah ugotovitvam Komisije glede njene odgovornosti ni ugovarjala.

(347)
Iz zgoraj navedenih razlogov je družba Eni odgovorna za svojo udeležbo na sestankih 30. in 31. oktobra 1997 ter od 21. oziroma 22. februarja 2002 do 28. aprila 2005 (datum prenehanja kršitve).“

Postopek in predlogi strank

14 Tožeča stranka je 17. decembra 2008 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila to tožbo.

15 Splošno sodišče (tretji senat) je na podlagi poročila sodnika poročevalca odločilo, da bo izvedlo ustni postopek. V okviru ukrepov procesnega vodstva, določenih v členu 64 Poslovnika Splošnega sodišča, je pozvalo stranke, naj pisno odgovorijo na določena vprašanja in predložijo določene dokumente. Stranke so se na to zahtevo odzvale v roku.

16 Stranke so na obravnavi 19. marca 2013 podale ustne navedbe in odgovorile na vprašanja Splošnega sodišča.

17 Splošno sodišče je ob upoštevanju dejanske povezave z zadevami Esso in drugi/Komisija, T-540/08, Sasol in drugi/Komisija, T-541/08, RWE in RWE Dea/Komisija, T-543/08, Hansen & Rosenthal in H&R Wax Company Vertrieb/Komisija, T-544/08, Total/Komisija, T-548/08, Tudapetrol/Komisija, T-550/08, H&R ChemPharm/Komisija, T-551/08, Repsol YPF Lubricantes y especialidades in drugi/Komisija, T-562/08, ter Total Raffinage in Marketing/Komisija, T-566/08, in podobnosti pravnih vprašanj, ki se zastavljajo, odločilo, da izreče sodbo v tej zadevi šele po izvedbi obravnav v navedenih povezanih zadevah, pri čemer je bila zadnja od teh izvedena 3. julija 2013.

18 Tožeča stranka Splošnemu sodišču predlaga, naj:

— izpodbijano odločbo v celoti ali deloma razglasi za nično in iz tega izpelje posledice glede zneska globe, ki ji je bila naložena;

— podredno, odpravi ali zmanjša globo, ki ji je bila naložena;

— Komisiji naloži plačilo stroškov.

19 Komisija predlaga Splošnemu sodišču, naj:

— tožbo zavrne;

— tožeči stranki naloži plačilo stroškov.

Pravo

20 Tožeča stranka v utemeljitev tožbe navaja šest tožbenih razlogov.

21 Tožeča stranka s prvima tožbenima razlogoma izpodbija svojo udeležbo v kartelu v zvezi s kršitvijo člena 81 ES. Prvi razlog se nanaša na ugotovitev njene udeležbe na podlagi njene prisotnosti na tehničnem sestanku 30. in 31. oktobra 1997. Drugi pa se nanaša na njeno udeležbo pri kršitvi med 21. februarjem 2002 in 28. aprilom 2005.

22 Tožeča stranka dalje navaja štiri tožbene razloge glede izračuna zneska globe. Tretji tožbeni razlog se nanaša na kršitev člena 81 ES, člena 23 Uredbe št. 1/2003, Smernic iz leta 2006 ter načel sorazmernosti in enakega obravnavanja zaradi napačne določitve koeficienta 17 % zaradi teže kršitve in dodatnega zneska, imenovanega „vstopna pristojbina“. Četrti tožbeni razlog se nanaša na kršitev člena 81 ES, člena 23 Uredbe št. 1/2003, Smernic iz leta 2006, načel pravne varnosti in enakega obravnavanja ter zlorabo pooblastil v smislu povečanja zneska globe za 60 % zaradi oteževalnih okoliščin ponavljanja kršitve. Peti tožbeni razlog se nanaša na kršitev člena 81 ES, člena 23 Uredbe št. 1/2003, Smernic iz leta 2006, načel enakega obravnavanja in obveznosti obrazložitve, ker Komisija

ni priznala olajševalne okoliščine glede njene, bistveno omejene udeležbe v kartelu in nesodelovanja pri izvrševanju kartela. Šesti tožbeni razlog se nanaša na kršitev člena 81 ES, člena 23 Uredbe št. 1/2003 in Smernic iz leta 2006 zaradi nepriznavanja olajševalne okoliščine glede malomarnosti.

23 Ker se prvi in drugi tožbeni razlog nanašata na presojo dokazov glede udeležbe družbe Eni v kartelu, Splošno sodišče ocenjuje, da ju je smiselno preučiti skupaj.

1. *Prvi in drugi tožbeni razlog glede izpodbijanja udeležbe tožeče stranke v kartelu: kršitev člena 81 ES*

24 Tožeča stranka s prvim tožbenim razlogom trdi, da je Komisija napačno ugotovila njeno udeležbo pri sporazumu ali usklajenem ravnanju na podlagi njene prisotnosti na tehničnem sestanku 30. in 31. oktobra 1997 v Hamburgu (Nemčija). Z drugim tožbenim razlogom navaja pravno napačno ugotovitev njene udeležbe v kartelu med 21. februarjem 2002 in 28. aprilom 2005.

Pojma sporazum in usklajeno ravnanje

25 Na podlagi člena 81(1) ES so nezdružljivi s skupnim trgom in prepovedani vsi sporazumi med podjetji, sklepi podjetniških združenj in usklajena ravnanja, ki bi lahko prizadeli trgovino med državami članicami in katerih cilj ali posledica je preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na skupnem trgu.

26 Za sporazum v smislu člena 81(1) ES zadostuje, da zadevna podjetja izrazijo skupno voljo, da bodo na trgu delovala na določen način (sodbi Splošnega sodišča z dne 17. decembra 1991, Hercules Chemicals/Komisija, T-7/89, Recueil, str. II-1711, točka 256, in z dne 20. marca 2002 v zadevi HFB in drugi/Komisija, T-9/99, Recueil, str. II-1487, točka 199).

27 Mogoče je šteti, da je sporazum v smislu člena 81(1) ES sklenjen že, če je načeloma podano soglasje volj o omejitvi konkurence, in to tudi, če o posameznih elementih nameravane omejitve še potekajo pogajanja (sodba Splošnega sodišča z dne 16. junija 2011, Heineken Nederland in Heineken/Komisija, T-240/07, ZOdl., str. II-3355, točka 45; glej v tem smislu tudi zgoraj v točki 26 navedeno sodbo HFB in drugi/Komisija, točke od 151 do 157 in 206).

28 Pojem usklajenega ravnanja se nanaša na kakršno koli obliko usklajenega delovanja podjetij, ki – ne da bi moralo pripeljati do sklenitve pogodbe v pravem pomenu – konkurenčna tveganja namenoma nadomešča s praktičnim sodelovanjem med njimi (sodbi Sodišča z dne 8. julija 1999, Komisija/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Recueil, str. I-4125, točka 115, in Hüls/Komisija, C-199/92 P, Recueil, str. I-4287, točka 158).

29 Člen 81(1) ES v zvezi s tem nasprotuje vsakemu neposrednemu ali posrednemu stiku med gospodarskimi subjekti, ki bi bodisi vplival na ravnanje trenutnega ali potencialnega konkurenta na trgu bodisi bi takemu konkurentu razkril ravnanje na trgu, za katero se je gospodarski subjekt odločil ali ki ga namerava upoštevati, kadar je cilj ali posledica teh stikov omejevanje konkurence (zgoraj v točki 27 navedena sodba Heineken Nederland in Heineken/Komisija, točka 47, glej v tem smislu tudi zgoraj v točki 28 navedeno sodbo Komisija/Anic Partecipazioni, točki 116 in 117).

Načela presoje dokazov

30 Komisija mora v skladu s sodno prakso dokazati kršitve, ki jih ugotovi, in predložiti dokaze, ki so primerni za to, da se pravno zadostno dokaže, da so podani znaki kršitve (glej sodbo Sodišča z dne 17. decembra 1998, Baustahlgewebe/Komisija, C-185/95 P, Recueil, str. I-8417, točka 58, in sodbo

Splošnega sodišča z dne 27. septembra 2006, Dresdner Bank in drugi/Komisija, T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP in T-61/02 OP, ZOdl., str. II-3567, točka 59 in navedena sodna praksa).

31 V zvezi z obsegom sodnega nadzora mora v skladu z ustaljeno sodno prakso Splošno sodišče, kadar mu je predložena tožba za razglasitev ničnosti odločbe, sprejete na podlagi člena 81(1) ES, na splošno izvesti celovit nadzor za ugotovitev, ali so pogoji za uporabo člena 81(1) ES izpolnjeni (glej sodbo Splošnega sodišča z dne 26. oktobra 2000, Bayer/Komisija, T-41/96, Recueil, str. II-3383, točka 62 in navedena sodna praksa).

32 V tem okviru je treba dvom sodišča razlagati v korist podjetja, naslovnika odločbe o ugotovitvi kršitve. Sodišče torej ne sme sklepati, da je Komisija pravno zadostno dokazala obstoj zadevne kršitve, če še vedno dvomi o tem vprašanju, zlasti v okviru tožbe za razglasitev ničnosti odločbe o naložitvi globe (zgoraj v točki 30 navedena sodba Splošnega sodišča Dresdner Bank in drugi/Komisija, točka 60, in z dne 12. julija 2011, Hitachi in drugi/Komisija, T-112/07, ZOdl., str. II-3871, točka 58).

33 V tem zadnjem primeru je namreč treba upoštevati načelo domneve nedolžnosti, kot izhaja zlasti iz člena 6(2) Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane 4. novembra 1950 v Rimu, in ki se uvršča med temeljne pravice, ki pomenijo splošna načela prava Skupnosti. Z vidika narave zadevnih kršitev ter narave in stopnje strogosti sankcij, ki so zanje predpisane, se načelo domneve nedolžnosti uporablja zlasti v postopkih v zvezi s kršitvijo pravil o konkurenci, ki veljajo za podjetja in na podlagi katerih se lahko naložijo globe ali periodične denarne kazni (zgoraj v točki 32 navedena sodba Hitachi in drugi/Komisija, točka 59; glej v tem smislu tudi zgoraj v točki 30 navedeno sodbo Dresdner Bank in drugi/Komisija, točka 61 in navedena sodna praksa).

34 Zato se mora Komisija pri dokazovanju obstoja kršitve sklicevati na natančne in ujemajoče se dokaze. Vendar je treba poudariti, da ni nujno, da so za vsak dokaz, ki ga predloži Komisija, ta merila izpolnjena za vsak znak kršitve. Zadošča, da tej zahtevi odgovarja sklenjen krog indicev, na katere se sklicuje institucija in ki se presojajo skupaj (glej zgoraj v točki 30 navedeno sodbo Dresdner Bank in drugi/Komisija, točki 62 in 63 in navedena sodna praksa).

35 Indici, ki jih Komisija navede v odločbi, da bi dokazala, da je podjetje kršilo člen 81(1) ES, se ne smejo presojati ločeno, ampak kot celota (glej sodbo Splošnega sodišča z dne 8. julija 2008, BPB/Komisija, T-53/03, ZOdl., str. II-1333, točka 185 in navedena sodna praksa).

36 Prav tako je treba navesti, da je Komisija v praksi pogosto zavezana dokazati obstoj kršitve v okoliščinah, ki so za to neugodne, ker je lahko poteklo več let od nastanka dejanskega stanja kršitve in ker več podjetij, ki so bila predmet preiskave, ni dejavno sodelovalo s Komisijo. Čeprav mora Komisija nujno dokazati, da je bil sklenjen nezakonit sporazum o razdelitvi trgov, bi bilo pretirano zahtevati še, naj predloži dokaz o posebnem mehanizmu, s katerim naj bi dosegli ta cilj. Podjetje, odgovorno za kršitev, bi se namreč prelahko izognilo sankciji, če bi se lahko sklicevalo na trditev o nedoločnosti predloženih informacij glede izvajanja nezakonitega sporazuma, kadar sta obstoj sporazuma in njegov protikonkurenčni cilj zadostno dokazana. Podjetja se v takem položaju lahko primerno branijo, če imajo možnost podati pripombe na vse dokaze, ki jih proti njim uveljavlja Komisija (sodba Splošnega sodišča z dne 8. julija 2004, JFE Engineering in drugi/Komisija, T-67/00, T-68/00, T-71/00 in T-78/00, ZOdl., str. II-2501, točka 203).

37 V zvezi z dokazi, ki jih je mogoče navesti za ugotovitev kršitve člena 81 ES, velja namreč v pravu Skupnosti načelo proste presoje dokazov (sodbi Splošnega sodišča z dne 8. julija 2004, Dalmine/Komisija, T-50/00, ZOdl., str. II-2395, točka 72, in zgoraj v točki 32 navedena sodba Hitachi in drugi/Komisija, točka 64).

38 Glede dokazne vrednosti različnih dokazov je edino ustrezno merilo za presojo njihova verodostojnost (zgoraj v točki 37 navedena sodba Dalmine/Komisija, točka 72).

39 Glede na splošna pravila z zvezi z dokazi je verodostojnost oziroma dokazna vrednost dokumenta odvisna od izvora, okoliščin nastanka, naslovnika ter razumnosti in zanesljivosti vsebine tega dokumenta (sodba Splošnega sodišča z dne 15. marca 2000, Cimenteries CBR in drugi/Komisija, T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 in T-104/95, Recueil, str. II-491, točki 1053 in 1838, in zgoraj v točki 32 navedena sodba Hitachi in drugi/Komisija, točka 70).

40 Če se Komisija za sklep o obstoju kršitve opira le na ravnanje zadevnih podjetij na trgu, zadostuje, da ta dokažejo obstoj okoliščin, ki dejstva, ki jih je ugotovila Komisija, prikazujejo drugače in tako omogočijo, da se razlaga Komisije, ki jo je navedla pri ugotovitvi obstoja kršitve pravil Unije o konkurenci, nadomesti z drugo verjetno razlago dejstev (glej v tem smislu zgoraj v točki 36 navedeno sodbo JFE Engineering in drugi/Komisija, točka 186).

41 Če pa se Komisija sklicuje na dokazne listine, morajo zadevna podjetja ne le predložiti verjetno alternativo tezi Komisije, temveč morajo dokazati, da dokazi, navedeni v izpodbijani odločbi, ne zadostujejo za ugotovitev obstoja kršitve (zgoraj v točki 36 navedena sodba JFE Engineering in drugi/Komisija, točka 187). Tako izvajanje dokazov ne krši načela domneve nedolžnosti (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 8. julija 1999, Montecatini/Komisija, C-235/92 P, Recueil, str. I-4539, točka 181).

42 Ker so prepoved sodelovanja pri protikonkurenčnih ravnanjih in sporazumih ter sankcije, ki lahko doletijo kršitelje, znane, je običajno, da so dejavnosti v okviru protikonkurenčnih ravnanj in sporazumov tajne, sestanki skrivni, dokumentacija o tem pa karseda omejena. Zato od Komisije ni mogoče zahtevati, naj predloži listine, ki izrecno dokazujejo navezovanje stikov med zadevnimi gospodarskimi subjekti. Tudi če Komisija odkrije take listine, so te običajno nepopolne in razpršene, tako da je treba posamezne podrobnosti pogosto rekonstruirati s sklepanjem. Na obstoj protikonkurenčnega ravnanja ali sporazuma je tako mogoče sklepati iz več dogodkov, ki sovpadajo, in indicev, ki lahko skupaj, če ni drugega skladnega pojasnila, pomenijo dokaz kršitve pravil o konkurenci (sodba Sodišča z dne 7. januarja 2004, Aalborg Portland in drugi/Komisija, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P in C-219/00 P, Recueil, str. I-123, točke od 55 do 57; glej zgoraj v točki 30 navedeno sodbo Dresdner Bank in drugi/Komisija, točki 64 in 65 in navedena sodna praksa).

43 V skladu s sodno prakso je treba pri presoji dokazne vrednosti dokaznih listin za zelo pomembno šteti okoliščino, da je dokument nastal v neposredni zvezi z dejstvi (sodbi Splošnega sodišča z dne 11. marca 1999, Ensidesa/Komisija, T-157/94, Recueil, str. II-707, točka 312, in z dne 16. decembra 2003, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied in Technische Unie/Komisija, T-5/00 in T-6/00, Recueil, str. II-5761, točka 181) ali da ga je napisala neposredna priča teh dejstev (zgoraj v točki 36 navedena sodba JFE Engineering in drugi/Komisija, točka 207).

44 Neobstoj datuma ali podpisa na dokumentu ali nečitljivost temu dokumentu ne odvzema vse dokazne vrednosti, zlasti če se njegov izvor, verjeten datum nastanka in vsebina lahko dovolj zanesljivo ugotovijo (sodba Splošnega sodišča z dne 13. decembra 2006, FNCBV/Komisija, T-217/03 in T-245/03, ZOdl., str. II-4987, točka 124; glej v tem smislu tudi sodbo Splošnega sodišča z dne 10. marca 1992, Shell/Komisija, T-11/89, Recueil, str. II-757, točka 86).

45 Iz načela proste presoje dokazov izhaja, da čeprav se neobstoj dokaznih listin lahko izkaže za upoštevan v okviru celovite presoje sklenjenega kroga indicev, na katere se sklicuje Komisija, pa to samo po sebi ne pomeni, da lahko zadevno podjetje trditve Komisije izpodbija s predložitvijo alternativne razlage dejstev. To lahko stori samo, če dokazi, ki jih je predložila Komisija, obstoja kršitve ne dokazujejo nedvoumno in če ni potrebna razlaga (zgoraj v točki 32 navedena sodba Hitachi in drugi/Komisija, točka 65; glej v tem smislu tudi sodbo Splošnega sodišča z dne 12. septembra 2007, Coats Holdings in Coats/Komisija, T-36/05, točka 74).

46 Poleg tega nobena določba niti nobeno splošno načelo prava Skupnosti Komisiji ne prepovedujeta, da bi proti podjetju uporabila izjave drugih podjetij, ki se jim očita udeležba v kartelu. V nasprotnem primeru bi bilo dokazno breme, ki ga nosi Komisija za ravnanja, ki so v nasprotju s členom 81 ES, nevzdržno in nezdružljivo z njeno nalogo nadzora nad pravilno uporabo teh določb (zgoraj v točki 36 navedena sodba JFE Engineering in drugi/Komisija, točka 192, in zgoraj v točki 32 navedena sodba Hitachi in drugi/Komisija, točka 67).

47 Še posebej visoko dokazno vrednost je mogoče priznati izjavam, ki so, prvič, zanesljive, drugič, podane v imenu podjetja, tretjič, jih poda oseba, ki ima poklicno obveznost delovati v interesu tega podjetja, četrtič, nasprotujejo interesom izjavitelja, petič, jih poda neposredna priča dogajanju, ki ga opisujejo, in šestič, so podane pisno, načrtno in po tehtnem premisleku (zgoraj v točki 32 navedena sodba Hitachi in drugi/Komisija, točka 71; glej v tem smislu tudi zgoraj v točki 36 navedeno sodbo JFE Engineering in drugi/Komisija, točke od 205 do 210).

48 Res je, da v skladu s sodno prakso izjave nekega podjetja, ki se mu očita udeležba v kartelu, katere točnost izpodbija več drugih zadevnih podjetij, ni mogoče šteti za zadosten dokaz obstoja kršitve, ki so jo ta podjetja storila, ne da bi to potrjevali drugi dokazi, vendar je zaradi zanesljivosti zadevnih izjav lahko zahtevana stopnja potrditve manjša (zgoraj v točki 36 navedena sodba JFE Engineering in drugi/Komisija, točki 219 in 220, in zgoraj v točki 32 navedena sodba Hitachi in drugi/Komisija, točka 68).

49 Poleg tega, čeprav je treba prostovoljne izpovedi glavnih udeležencev omejevalnega sporazuma v splošnem jemati z določeno mero zadržanosti zaradi možnosti, da bi udeleženci skušali zmanjšati pomembnost svoje udeležbe pri kršitvi in povečati pomembnost kršitev drugih, dejstvo, da prosijo za uporabo obvestila o prizanesljivosti iz leta 2002, da bi bili oproščeni globe ali da bi se jim ta zmanjšala, ne pomeni nujno, da udeleženci skušajo izkriviti dokaze o udeležbi drugih članov v kartelu. Vsak poskus zavajanja Komisije namreč lahko omaje iskrenost in popolnost sodelovanja predlagatelja in s tem ogrozi njegovo možnost, da je deležen celovite ugodne obravnave na podlagi obvestila o prizanesljivosti iz leta 2002 (zgoraj v točki 32 navedena sodba Hitachi in drugi/Komisija, točka 72; glej v tem smislu tudi sodbo Splošnega sodišča z dne 16. novembra 2006, Peróxidos Orgánicos/Komisija, T-120/04, ZOdl., str. II-4441, točka 70).

50 Zlasti je treba ugotoviti, da to, da neka oseba prizna kršitev in tako prizna obstoj dejstev, ki presegajo tista, o obstoju katerih je mogoče neposredno sklepati iz zadevnih dokumentov, *a priori* pomeni – ob neobstoju posebnih okoliščin, ki bi nakazovale nasprotno – da se je ta oseba odločila povedati resnico. Poleg tega je treba izjave, ki nasprotujejo interesom avtorja izjave, načeloma šteti za še posebej zanesljive dokaze (zgoraj v točki 36 navedena sodba Splošnega sodišča JFE Engineering in drugi/Komisija, točki 211 in 212, in sodbi z dne 26. aprila 2007, Bolloré in drugi/Komisija, T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 in T-136/02, ZOdl., str. II-947, točka 166, in z dne 8. julija 2008, Lafarge/Komisija, T-54/03, neobjavljena v ZOdl., točka 59).

51 Navedena sodna praksa se po analogiji uporablja za člen 53 Sporazuma EGP.

Opis osrednjega sklopa kršitve v izpodbijani odločbi

52 Najprej je treba spomniti, da je Komisija v točki 2 obrazložitve izpodbijane odločbe, naslovljeni „Opis kršitve“, navedla, da so naslovniki sodelovali v enotni, kompleksni in trajajoči kršitvi člena 81 ES ter člena 53 Sporazuma EGP. V zvezi s parafinskimi voski so to kršitev sestavljali „sporazumi ali usklajena ravnanja, ki so se nanašali na določanje cen ter izmenjavo in razkritje poslovno občutljivih informacij“. V skladu z izpodbijano odločbo je tožeča stranka sodelovala le v tem osrednjem sklopu kršitve.

53 Komisija je v izpodbijani odločbi v točkah 106 in naslednjih pod naslovom „4.1 Temeljna načela in delovanje kartela“ tako opisala osrednji sklop kršitve:

„[…]

(106)
Tehnični sestanki so bili vedno razdeljeni na dva dela: začetna razprava se je nanašala na tehnična vprašanja, sledile pa so ji razprave protikonkurenčne narave, ki so med drugim zadevale določanje cen, razdelitev trgov in kupcev (v nekaterih primerih) ter izmenjavo in razkritje občutljivih poslovnih informacij, kot so politike sedanjih in prihodnjih cen, kupci, proizvodne kapacitete in obseg prodaje.

(107)
Pogovori o cenah in potencialnih zvišanjih cen so navadno potekali na koncu tehničnih sestankov. Običajno je družba Sasol pretehtala pogovore o cenah, nato pa so o cenah in strategijah cenovne politike razpravljali vsi udeleženci drug za drugim […] Pogovori so zadevali tako zvišanja cen in ciljne cene za posamezne kupce ter zvišanja splošnih cen kot tudi minimalne cene in ciljne cene za celoten trg […] O zvišanjih cen so se po navadi dogovorili v absolutnem znesku, in ne v odstotkih (na primer, 60 EUR na tono popolnoma rafiniranih parafinskih voskov) […] O minimalnih cenah se niso dogovorili samo, kadar je prišlo do dogovora o zvišanju cen, temveč tudi takrat, kadar cen ni bilo mogoče zvišati (na primer v obdobju zniževanja cen) […]

[…]

(109)
Poleg tega so si predstavniki podjetij izmenjali občutljive poslovne informacije in razkrili svojo splošno strategijo […]

(110)
Podjetja, razen družbe MOL, so predstavljale odgovorne osebe, ki so bile pristojne za določanje cenovne strategije svojega podjetja in cen za posamezne kupce […]

(111)
Na tehničnih sestankih so se pogovori o cenah nanašali na parafinske voske na splošno […], le redko pa na posamezne vrste parafinskih voskov (kot so popolnoma rafinirani parafinski voski, delno rafinirani parafinski voski, mešanice voskov/specialnih voskov, trdi parafinski voski in hidrirani parafinski voski). Poleg tega je bilo vsem podjetjem jasno, da se bodo cene za vse vrste parafinskih voskov zvišale za isti znesek ali za isti odstotek […]

[…]

(113)
Izid tehničnih sestankov je bil običajno izvršen z obvestilom kupcem o zvišanju cen ali s preklicem obstoječih tarifnih modelov. […] O občasnih neupoštevanjih ali neizvajanjih se je razpravljalo na naslednjem sestanku (glej na primer točki 149 in 157 obrazložitve). Po navadi je eno od zastopanih podjetij prevzelo iniciativo in je začelo zviševati svoje cene. Navadno je bila to družba Sasol, včasih pa je prosila drugega udeleženca, naj začne. Kmalu po obvestilu enega podjetja kupcem o nameri, da zviša cene, so drugi ponudniki sledili premiku in tudi sami naznanili zvišanje cen. […] Osebe, ki so predstavljale podjetja na tehničnih sestankih, so druge udeležence seznanile z ukrepi, sprejetimi za izvršitev izidov tehničnih sestankov. Te informacije so bile prenesene ustno […] ali s pošiljanjem kopij obvestil o zvišanju cen ali o preklicu zadevnih cen enemu ali vsem preostalim [udeleženim] podjetjem. Komisija je namreč odkrila, da so si podjetja izmenjevala taka obvestila. Za vzorec okrog 150 dopisov te vrste je bilo ugotovljeno, da so bili izmenjani v šestih tednih po tehničnih sestankih. […] Izjavljeno je

bilo tudi, da zastopana podjetja v skladu z dogovorom niso smela dogovorjenega zvišanja cen izkoristiti za povečanje svojega tržnega deleža. […] Ta izjava v odgovorih na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah ni bila izpodbijana.“

54 Komisija je v izpodbijani odločbi pod naslovom „4.2 Podrobne informacije o tehničnih sestankih“ najprej prikazala zbirno preglednico, v kateri so bili navedeni kraji in časi tehničnih sestankov ter podjetja, ki so bila prisotna (točka 124 obrazložitve izpodbijane odločbe). V nadaljevanju je preučila razpoložljive dokaze glede vsakega tehničnega sestanka (točke od 126 do 177 obrazložitve izpodbijane odločbe).

55 Komisija je v izpodbijani odločbi pod naslovom „5.3 Narava kršitve v obravnavani zadevi“ opredelila načela v zvezi z opredelitvijo protikonkurenčnih ravnanj, ki jih je uporabila v obravnavani zadevi:

„5.3.1 Načela […]

(205)
Kadar gre za dolgotrajno kompleksno kršitev, je Komisiji ni treba opredeliti kot sporazum [ali] usklajeno ravnanje. Pojma sporazum in usklajeno ravnanje sta nedoločna in se lahko prekrivata. Protikonkurenčno ravnanje se lahko sčasoma spreminja, njegovi mehanizmi pa se lahko prilagodijo ali okrepijo glede na to, kako se položaj razvija. Tako razlikovanje bi se namreč lahko izkazalo za nemogoče, saj ima kršitev lahko hkrati znake obeh oblik prepovedanega ravnanja, medtem ko bi bilo nekatere pojavne oblike tega ravnanja, če bi se presojale posamično, mogoče opredeliti, da spadajo natančno v eno, in ne v drugo obliko ravnanja. Bilo pa bi umetno, če bi v analizi to, kar očitno pomeni izvršitev ravnanj z enim samim globalnim ciljem, razvrščali v več ločenih kategorij kršitev. Kartel lahko torej hkrati pomeni sporazum in usklajeno ravnanje. V členu 81 [ES] ni predvidena posebna opredelitev za kompleksno kršitev, kot je ta, opisana v tej odločbi. […]

(206)
Ob udeležbi več članov kartela, katerega protikonkurenčno ravnanje je mogoče glede na trajanje opredeliti kot sporazum ali kot usklajeno ravnanje (kompleksne kršitve), Komisiji ni treba natančneje opredeliti, v katero kategorijo spada posamezno ravnanje.“

56 Komisija je nato še vedno pod istim naslovom izpodbijane odločbe tako opisala vsebino kršitve:

„5.3.2 Izvršitev

(210)
Dejstva, navedena v poglavju 4 te odločbe, dokazujejo, da so vsa podjetja, o katerih poteka ta postopek, sodelovala pri tajnem dogovarjanju v zvezi s parafinskimi voski, podjetja iz točke 2 pa tudi v zvezi s stiskanimi parafini […] in da so se redno udeleževala sestankov, na katerih so razpravljala o teh elementih:

1. določanje cen[;]

2. […] razdelitev kupcev in/ali razdelitev trgov[;]

3. razkritje in izmenjava občutljivih poslovnih informacij, zlasti o kupcih, določanju tarif, proizvodnih kapacitetah in obsegu prodaje […]

5.3.2.2 Določanje cen

(240)
Iz točk 98, 107, 126, 128, 131, 133, 135, 137, 139, 140, 142, 145, 147, 149, 152, 153, 156, 157, 163, 168, 174, 176 in 177 je razvidno, da so zadevna podjetja določala minimalne tarife in se dogovarjala o zvišanju tarif (‚določanje cen').

(241)
Podjetja ExxonMobil, Repsol, Sasol in Shell so potrdila obstoj praks določanja cen [glej točko 107], kar so ponovno potrdila med zaslišanjem in v pisnih odgovorih na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah."

57 Komisija je v točki 298 obrazložitve izpodbijane odločbe podala ugotovitev, da je bila družba Eni udeležena v kartelu, in sicer tako:

„Kot je bilo dokazano v poglavju 4, se je družba Eni udeležila sestanka leta 1997 in enajstih sestankov med februarjem 2002 in februarjem 2005. Na sestanku leta 1997 (glej točko 145 obrazložitve) je bil dosežen dogovor o ceni v smislu člena 81 [ES] in člena 53 Sporazuma EGP. Glede sestankov po februarju 2002 [glej točke obrazložitve od 165 do 178] je Komisija ugotovila, z vidika razpoložljivih dokazov in po splošnem opisu običajne strukture tehničnih sestankov, da je družba Eni bila njihova udeleženka ter je sodelovala in prispevala k določanju cen in izmenjavi občutljivih informacij. Ker je družba Eni po letu 2002 sodelovala pri enajstih od trinajstih sestankov, Komisija meni, da je družba Eni vedela za protikonkurenčni namen in ukrepe, sprejete na tehničnih sestankih, ali pa bi zanje morala vedeti. Čeprav ni nobenega dokaza za to, da je družba Eni sodelovala pri sestankih 14. in 15. januarja 2004 ter 11. in 12. maja 2004, Komisija meni, da je za obdobje med vključno 21. in 22. februarjem 2002 ter 28. aprilom 2005 dokazano nepretrgano sodelovanje družbe Eni pri kršitvi […] Komisija predvsem meni, da dogodki, opisani v točki 165 obrazložitve, kažejo na to, da je družba Eni upoštevala pridobljene informacije o ravnanju konkurentov na trgu, prilagodila lastno ravnanje in sprejela izvedbene ukrepe. Ta položaj je mogoče opredeliti kot usklajeno ravnanje."

Udeležba družbe Eni v kartelu na podlagi njene prisotnosti na tehničnem sestanku 30. in 31. oktobra 1997

58 Tožeča stranka trdi, da Komisija ne more upoštevno ugotoviti njene udeležbe v kartelu na podlagi udeležbe na tehničnem sestanku 30. in 31. oktobra 1997. Njeno prisotnost je namreč mogoče pojasniti z obiskom njenega zastopnika v Hamburgu z namenom legitimnih pogajanj z družbo Sasol. Poleg tega naj bi se navedeni zastopnik distanciral od protikonkurenčne vsebine zadevnega tehničnega sestanka.

Preučitev dokazov

59 Komisija se je v točki 145 obrazložitve izpodbijane odločbe glede sestanka 30. in 31. oktobra 1997 oprla na poročilo „Blauer Salon" družbe Sasol, ki vsebuje te navedbe:

.	„Datum	Zvišanje	Min. cena
√ SCHS, D	.	.	.
√ Dea, D	.	.	.
√ SRS-Tuda, D	.	.	.
√ MOL, HU	1.1.	.	.
√ Total, F	1.1.	DEM 10	DEM 120

Mobil-Bp, F	.	.	.
√ Repsol, E	.	.	.
√ Agip, I	1.1.	DEM 10“	.

60 Družba Sasol je izjavila, da iz tega zapisnika izhaja, da so se vsi udeleženci zavezali, da bodo zvišali cene za od 10 do 12 nemških mark (DEM) na 100 kg, da sta družbi Total in Agip želeli zvišati ceno za 10 DEM in da bi to vodilo do minimalne cene 120 DEM na 100 kg, vsaj za družbo Total.

61 Ravni in datume zvišanj v celoti potrjujeta zabeležki v zvezi s tem srečanjem, najdeni v prostorih družbe MOL.

62 Komisija je v točki 145 obrazložitve izpodbijane odločbe na podlagi teh dokumentov in izjav podjetij, ki prve pojasnjujejo, ugotovila:

„Udeležena podjetja so se dogovorila o strategiji za usklajevanje in višanje cen. Zabeležka se nanaša tako na parafinski vosek kot stiskani parafin. Poleg tega zabeležka [MOL] razkriva, da so podjetja izmenjala informacije o ohranitvi in splošni cenovni strategiji.“

63 Prvič, navesti je treba, da sta družbi Sasol in Repsol potrdili protikonkurenčno naravo tehničnega sestanka 30. in 31. oktobra 1997. Poleg tega je družba Sasol posredovala razlago dokumentov, ki jih je našla Komisija, in sicer je navedla, da so se vsi udeleženci zavezali k dvigu cen (glej točko 60 zgoraj). Te izjave so po tehtnem premisleku podale osebe, ki so se udeležile tehničnega sestanka, in inkriminirajo tudi podjetja, v imenu katerih so bile podane. Zato so v smislu sodne prakse, navedene zgoraj v točki 47, še posebej zanesljive.

64 Drugič, navesti je treba, da je vsebina razprave na tehničnem sestanku 30. in 31. oktobra 1997 še posebej dobro dokumentirana z zabeležkami družbe MOL in poročilom „Blauer Salon“ družbe Sasol. Treba je še dodati, kot je ugotovila Komisija v točki 215 obrazložitve izpodbijane odločbe, da je zabeležke družbe MOL med sestanki naredila oseba, ki je na njih sodelovala, njihova struktura pa je relativno podrobna. Zato je njihova dokazna moč zelo velika. Zapisniki sestankov „Blauer Salon“ družbe Sasol pa so dokumenti iz časa nastanka dejanskega stanja, ki so bili napisani *in tempore non suspecto*, torej kmalu po posameznem tehničnem sestanku. Četudi oseba, ki jih je napisala, ni bila prisotna na tehničnih sestankih, pa se je oprla na informacije, ki jih je dobila od udeleženca sestanka. Zato je tudi dokazna moč teh zapisnikov velika.

65 Zato Splošno sodišče sklepa, da je na podlagi vseh dokazov, ki jih je predstavila Komisija v točki 145 obrazložitve izpodbijane odločbe, mogoče potrditi, da so se udeleženci na tehničnem sestanku 30. in 31. oktobra 1997 dejansko dogovorili o zvišanju cen parafinskih voskov.

Udeležba družbe na tehničnem sestanku 30. in 31. oktobra 1997 in vprašanje njenega distanciranja

66 Tožeča stranka ne ugovarja, da se je njen zastopnik, DS., udeležil tehničnega sestanka 30. in 31. oktobra 1997.

67 Vendar pa trdi, da je bila prisotnost DS. na tem sestanku naključna. Po dvostranskem srečanju z zastopnikom družbe Sasol, ki je stranka družbe Eni, jo je namreč zadnji povabil, naj se pridruži še sestanku, ki ga organizira družba Sasol v širšem obsegu, s še drugimi evropskimi proizvajalci parafina.

68 Poleg tega naj bi se tožeča stranka distancirala od protikonkurenčne vsebine zadevnega tehničnega sestanka. DS. naj ne bi pokazal interesa glede prakse določanja cen in ponujenih količin ter naj ne bi sodeloval v razpravi, ampak naj bi ostal do konca sestanka preprosto iz kurtoazije do družbe Sasol.

V začetku naj bi pri pristojnih osebah družbe Sasol poudaril, da ne družbe Eni ne njega samega taki sestanki ne zanimajo, kot to izhaja iz njegove izjave. Dejstvo, da je družba Sasol razumela njegovo distanciranje, naj bi bilo dokazano s tem, da družba pozneje do 21. februarja 2002 na tehnične sestanke ni bila vabljena. Družba Eni naj bi celo izstopila iz strokovnega združenja European Wax Federation (EWF), h kateremu je pristopila 12. junija 1998.

69 Glede protikonkurenčnih sporazumov, ki se, kot v obravnavani zadevi, izoblikujejo med sestanki konkurenčnih podjetij, je v skladu s sodno prakso kršitev člena 81 ES podana, kadar je namen teh sestankov omejevanje, preprečevanje ali izkrivljanje konkurence in s tem umetno organiziranje delovanja trga. V takem primeru za dokaz sodelovanja podjetja v kartelu zadošča, da Komisija dokaže, da je zadevno podjetje sodelovalo na sestankih, na katerih so bili sklenjeni protikonkurenčni sporazumi. Če je bilo sodelovanje na takih sestankih dokazano, mora to podjetje predložiti dokaze, da je bilo njegovo sodelovanje na navedenih sestankih brez kakršnega koli protikonkurenčnega cilja, tako da izkaže, da je svojim konkurentom navedlo, da na teh sestankih sodeluje z drugačnim namenom kot oni (zgoraj v točki 29 navedena sodba Sodišča Aalborg Portland in drugi/Komisija, točka 81, in z dne 25. januarja 2007, Sumitomo Metal Industries in Nippon Steel/Komisija, C-403/04 P in C-405/04 P, ZOdl., str. I-729, točka 47).

70 Razlog, ki utemeljuje to pravno načelo, je, da je podjetje, ker se je udeležilo teh srečanj, ne da bi javno zavrnilo njihovo vsebino, preostalim udeležencem dalo vtis, da se strinja z rezultatom teh srečanj in da se mu bo ustrezno prilagodilo (zgoraj v točki 42 navedena sodba Aalborg Portland in drugi/Komisija, točka 82, in zgoraj v točki 69 navedena sodba Sumitomo Metal Industries in Nippon Steel/Komisija, točka 48).

71 Treba je poudariti, da se tako zabeležke družbe MOL kot poročilo družbe Sasol „Blauer Salon“ nanaša na družbo Eni – v njih je namreč navedeno tako ime družbe Agip, podružnice družbe Eni, ki je dejavna na področju proizvodnje parafinskega voska, kot zvišanje cen, ki ga načrtuje družba Agip (glede na opombo družbe MOL za 100 DEM na tono in glede na poročilo „Blauer Salon“ 10 DEM na 100 kg), kot tudi načrtovani datum zvišanja cen (1. januar 1998). Korespondenca iz zabeležk o teh podrobnostih nedvomno izkazuje, da je zastopnik družbe Eni dejansko najavil ukrep in datum zvišanja cen teh proizvodov oziroma parafinskega voska tako kot zastopniki drugih podjetij, ki so bili prisotni na tem tehničnem sestanku. Ta ugotovitev je podprta z izjavo družbe Sasol, v skladu s katero se tabela v zadevnih dokumentih razlaga tako, da so se vsi udeleženci zavezali dvigniti cene z 10 na 12 DEM na 100 kg (glej točko 60 zgoraj).

72 Tožeča stranka poleg tega navaja, da je DS. izrazil nezainteresiranost le zastopnikom družbe Sasol. Omemba zadevnega ukrepa in načrtovanega datuma zvišanja cen s strani družbe Eni v dveh zabeležkah, ki sta jih naredili dve podjetji neodvisno in odražata vsebino razprave na tem tehničnem sestanku, kaže na to, da so drugi udeleženci menili, da družba Eni vstopa v konkurenčne dogovore. Argument tožeče stranke, da se je javno distancirala od protikonkurenčne vsebine tega sestanka, je treba torej zavrniti.

Sklep o udeležbi tožeče stranke v kartelu 30. in 31. oktobra 1997

73 Na podlagi predhodne analize je treba ugotoviti, da je tožeča stranka 30. in 31. oktobra 1997 sodelovala na tehničnem sestanku, katerega vsebina je zajemala osrednji slop kršitve, in sicer sporazume ali usklajena ravnanja o določanju cen ter o izmenjavi in razkritju poslovno občutljivih informacij glede parafinskega voska. Glede na to, da neposredni dokazi izkazujejo udeležbo tožeče stranke v dogovorih o določitvi cen parafinskih voskov, je treba poleg tega ugotoviti, da se zadnjenavedena ni javno distancirala od protikonkurenčne vsebine navedenega tehničnega sestanka. Komisija je zato pravilno ugotovila, da je tožeča stranka sodelovala v osrednjem sklopu kršitve 30. in 31. oktobra 1997.

74 Te ugotovitve drugi argumenti, ki jih je navedla tožeča stranka, ne omajejo.

75 Glede tega, da družba Sasol tožeče stranke ni vabila na poznejše tehnične sestanke in da je zadnjenavedena izstopila iz EWF, zadostuje navesti, da se dejstvo, da družba Eni ni bila vabljena na poznejše tehnične sestanke, ustrezno odraža v izpodbijani odločbi v ugotovitvi o trajanju udeležbe pri kršitvi. Komisija se je namreč omejila na ugotovitev, da je družba Eni sodelovala v kartelu 30. in 31. oktobra 1997, ne da bi navedla dodatno obdobje po zadevnem tehničnem sestanku.

76 Enako velja za trditve tožeče stranke, da se je Komisija zmotila glede ukrepa, s katerim je prvonavedena zvišala cene po tehničnem sestanku 30. in 31. oktobra 1997. Glede na to, da se ni ugotovila udeležba družbe Eni v kartelu za obdobje od 1. novembra 1997 do 20. februarja 2002, trditve o ukrepu zvišanja cen družbe Eni 1. januarja 1998 ne morejo ogroziti veljavnosti ugotovitve o njeni udeležbi v kartelu 30. in 31. oktobra 1997, ki je jasno potrjena z dokazi, ki jih ima Komisija.

77 Končno, tožeča stranka s trditvami o napačni ugotovitvi glede njene udeležbe pri sporazumu ali nadaljevanem usklajenem ravnanju na podlagi njene prisotnosti na tehničnem sestanku 30. in 31. oktobra 1997 tudi ne more uspeti. Pridevnik „nadaljevano“ je namreč v členu 1 izpodbijane odločbe uporabljen zaradi ugotovitve o daljših obdobjih udeležbe v kartelu, na podlagi redne udeležbe na tehničnih sestankih podjetij, proti katerim se vodi postopek. Za družbo Eni je ugotovljena udeležba v nadaljevanem sporazumu ali usklajenem ravnanju za obdobje od 21. februarja 2002 do 28. aprila 2005. Nasprotno pa je lahko Komisija upoštevno ugotovila udeležbo družbe Eni v kartelu 30. in 31. oktobra 1997 na podlagi neposrednih dokazov o zadevnem tehničnem sestanku, ne da bi ji bilo treba povezati elemente glede pojma nadaljevana kršitev.

78 Glede na vse navedeno je treba potrditi ugotovitev Komisije, da je bila tožeča stranka udeležena pri kršitvi 30. in 31. oktobra 1997.

Udeležba družbe Eni pri kršitvi med 21. februarjem 2002 in 28. aprilom 2005

79 Tožeča stranka priznava, da je med 21. februarjem 2002 in 28. aprilom 2005 sodelovala na desetih sestankih. Vendar meni, da Komisija ne more upoštevno sklepati na podlagi udeležbe na teh tehničnih sestankih, da je bila družba Eni udeležena pri sporazumu ali usklajenem ravnanju glede določitve cen (prvi del) ali izmenjavi občutljivih informacij (drugi del).

Neudeležba družbe Eni pri sporazumu ali usklajenem ravnanju glede določanja cen parafinskih voskov

– Preučitev dokazov

80 Tožeča stranka meni, da Komisija ni dokazala njene udeležbe pri sporazumu ali pri usklajenem ravnanju glede določitve cen parafinskega voska.

81 Prvič, navesti je treba, da ima Komisija na voljo dokaze o tem, da se je na tehničnih sestankih vsaj na splošno razpravljalo o cenah.

82 V skladu z izjavo družbe Sasol z dne 12. maja 2005 je v splošnem na tehničnih sestankih potekalo tajno dogovarjanje, in sicer so razpravljali o zvišanjih in znižanjih cen ter so si izmenjevali informacije o bruto cenah parafinskih voskov in načrtovanju v zvezi s kapacitetami.

83 Na podlagi izjave družbe Repsol z dne 19. maja 2005 je bila razprava o ravneh cen parafinskih voskov, ki jih uporabljajo udeleženci, del tehničnih sestankov.

84 Družba Shell je navedla, da so vsi tehnični sestanki zadevali določanje cen. V skladu z njeno izjavo 14. junija 2006 se vsaj od leta 1999, ko naj bi njen predstavnik začel sodelovati na tehničnih sestankih, cene parafinskih voskov niso nikoli določile enostransko, temveč so se o njih vedno dogovorili konkurenti na tehničnih sestankih.

85 Ta podjetja so poleg tega v istih izjavah potrdila, da so se udeleženci na več tehničnih sestankih dejansko sporazumeli o minimalnih cenah ali o zvišanjih cen, včasih celo o ukrepih za zvišanje.

86 Te izjave, na katere se sklicuje Komisija v točkah od 107 do 113 obrazložitve izpodbijane odločbe, so bile podane na podlagi pričanj oseb, ki so sodelovale na tehničnih sestankih, in po tehtnem premisleku ter inkriminirajo tudi podjetja, v imenu katerih so bile podane. Poleg tega se izjave glede opisa kršitve v grobem ujemajo, kar še povečuje njihovo zanesljivost. Tako so v smislu sodne prakse, navedene zgoraj v točki 47, še posebej zanesljive.

87 Poudariti je treba tudi, da je v izjavah, omenjenih v točkah od 82 do 84 zgoraj, ter v drugih izjavah, na katere napotujejo točke 107, 109, od 111 do 113 obrazložitve izpodbijane odločbe in katerih povzetke je Komisija predložila v odgovor na pisno vprašanje Splošnega sodišča, navedena prisotnost družbe Eni na zadevnih tehničnih sestankih in sodelovanje njenega zastopnika v razpravah na teh sestankih.

88 Tožeča stranka pa trdi, da Komisija v izjavi družbe Shell z dne 14. junija 2006 ni upoštevala dela „glede cen, dogovorjenih na tehničnih sestankih, [S.] n[i] ve[del], ali sta se družbi Eni in Repsol, ki sta imeli na tehničnih sestankih bolj pasivno vlogo, zavezali k upoštevanju datuma in zneska, ki sta bila dogovorjena v zvezi z zvišanjem cen“. Tožeča stranka iz tega sklepa, da ni dokaza o tem, da naj bi upoštevala dogovore o cenah, ki so bili sklenjeni na tehničnih sestankih.

89 Ugotoviti je treba, da je v isti izjavi družba Shell med podjetji, ki so se zavezala k zvišanju cen in najnižjim cenam, omenila tudi družbo Eni. V tej izjavi je navedeno, da družbe MOL, Repsol in Eni po tehničnih sestankih svojim strankam niso poslale dopisov o zvišanju cen, ampak so jih o zvišanju cen raje obvestile ustno.

90 Ta izjava je torej del celote dokazov, ki kažejo na udeležbo družbe Eni v kartelu, predvsem na njeno udeležbo pri sporazumih in usklajenih ravnanjih glede določanja cen parafinskih voskov. Negotovost S. iz družbe Shell glede podrobnosti izvajanja sporazumov s strani družbe Eni namreč ne more odvzeti dokazne moči drugim trditvam, ki se nanašajo posebej na udeležbo družbe Eni pri teh sporazumih ali usklajenih ravnanjih.

91 Drugič, ugotoviti je treba, da so izjave, omenjene v točkah od 82 do 84 zgoraj, potrjene s sočasnimi zabeležkami s tehničnih sestankov, ki jih je Komisija našla med preiskavo in do katerih je tožeča stranka imela dostop med upravnim postopkom ter katerih del je citiran med drugim v točkah 165 in 177 obrazložitve izpodbijane odločbe. Zabeležka družbe Eni, navedena v točki 165 obrazložitve izpodbijane odločbe, je dokument iz časa nastanka kršitve in napisan *in tempore non suspecto*, torej le malo po tehničnem sestanku, na katerega se nanaša. Zato je njena dokazna moč velika. Zabeležko družbe MOL, citirano v točki 177 obrazložitve izpodbijane odločbe, je ročno napisala oseba, ki se je udeležila sestanka, in je njena vsebina strukturirana ter precej podrobna. Zato je njena dokazna moč zelo velika.

92 Prvič, glede vsebine zabeležke družbe Eni, ki se nanaša na tehnični sestanek 21. in 22. februarja 2002, je Komisija v točki 165 obrazložitve izpodbijane odločbe citirala ta del:

„Na sestanku, ki je potekal zelo pregledno, je bila potrjena – upoštevajoč tudi razlike v posameznih trgih in različne strategije glede proizvodov in trga – možnost zvišanja prihodkov v skladu z ukrepi, ki smo jih že sprejeli. Zato lahko nadaljujemo s tekočimi ukrepi glede revizije pogodbenih okvirov in relativnih cen, ki seveda zadevajo naše ključne stranke in distributerje parafina.“

93 V skladu z izpodbijano odločbo vsebina te zabeležke izkazuje, da se je razprava nanašala na raven cen parafinskih voskov.

94 Tej razlagi je treba pritrditi. Dejstvo, da je v zabeležki družbe Eni navedena revizija cen kot korak naprej v luči razprav, ki so potekale na sestanku, kaže na to, da so si njegovi udeleženci izmenjali informacije o cenah. To je potrjeno tudi z izjavo družbe Shell z dne 30. marca 2005, na kateri je naveden zadevni tehnični sestanek na seznamu „Pregled sestankov in obvestila o cenah“.

95 Tožeča stranka trdi, da njena zabeležka izkazuje prav to, da je opredelila svojo tržno strategijo neodvisno od tehničnih sestankov. Kot naj bi izhajalo iz zadnjega dela povzetka, opisanega v točki 92 zgoraj, se je namreč tožeča stranka, še preden je navezala najmanjši kontakt s svojimi evropskimi konkurenti, odločila spremeniti svojo tržno strategijo.

96 Splošno sodišče meni, da ta razlaga glede na besedilo zadevnega povzetka ni verjetna.

97 Potrditev družbe Eni glede možnosti o nadaljnjem dvigu njenih prihodkov z „revizijo pogodbenih okvirov in relativnih cen“ na podlagi informacij, dobljenih na „sestanku, ki je potekal zelo pregledno“ in katerega protikonkurenčni značaj sta neodvisno potrdili družbi Shell in Sasol, namreč brez razumnega dvoma izkazuje, da so bile informacije o cenah, ki jih je družba Eni dobila na tehničnem sestanku, zanjo koristne in so lahko vplivale na njeno poslovno ravnanje.

98 Drugič, preučiti je treba zabeležko družbe MOL, citirano v točki 177 obrazložitve izpodbijane odločbe, ki se nanaša na tehnični sestanek 23. in 24. februarja 2005 v Hamburgu, ki se ga je udeležila tudi družba Eni.

99 V navedeni zabeležki je navedeno:

„ExxonMobil	[= 1. april]	€ 15/t
Shell	zvišana cena	
Sasol	[= 12. april]	zvišanje cen“

100 Družba Sasol je izjavila, da se je razpravljalo o zvišanju cen in da je sama druge udeležence obvestila o lastnem zvišanju cen. Tako družba Shell kot družba Sasol sta v izjavah, na katere se sklicuje izpodbijana odločba, ta sestanek kvalificirali kot tajen.

101 Na podlagi navedenega je treba ugotoviti, da ima Komisija na voljo ročno napisane zabeležke iz časa nastanka očitanega dejanskega stanja, ki se nanašajo na sporazume ali usklajena ravnanja glede določanja cen parafinskih voskov, do katerih je prišlo na tehničnih sestankih, ki se jih je udeležila tudi družba Eni.

– Udeležba družbe Eni na protikonkurenčnih sestankih in neobstoj distanciranja

102 V skladu z izpodbijano odločbo je v glavnem obdobju njene udeležbe pri kršitvi, in sicer med 21. februarjem 2002 in 28. aprilom 2005, tožečo stranko zastopal MO na enajstih tehničnih sestankih od trinajstih. Tožeča stranka priznava udeležbo na desetih tehničnih sestankih, izpodbija pa svojo udeležbo na sestanku 27. in 28. februarja 2003 v Münchnu.

103 Brez dvoma je tožeča stranka torej sodelovala na desetih tehničnih sestankih od trinajstih, ki so bili med 21. februarjem 2002 in 28. aprilom 2005.

104 V skladu s sodno prakso, navedeno v točkah 69 in 70 zgoraj, za dokaz sodelovanja podjetja v kartelu zadošča, da Komisija dokaže, da je sodelovalo na sestankih, na katerih so bili sklenjeni protikonkurenčni sporazumi. Če je sodelovanje na teh sestankih ugotovljeno, mora to podjetje predložiti indice, s katerimi je mogoče dokazati, da je bilo njegovo sodelovanje na omenjenih sestankih brez kakršnega koli protikonkurenčnega cilja, s čimer izkaže, da je konkurentom dalo vedeti, da na teh sestankih sodeluje z drugačnim namenom kot oni. Razlog, ki utemeljuje to pravno načelo, je, da je podjetje, ker je sodelovalo pri tem srečanju, ne da bi javno zavrnilo njegovo vsebino, na preostale udeležence naredilo vtis, da odobrava rezultat tega srečanja in bo ravnalo v skladu z njim.

105 V tej zadevi pa tožeča stranka ne navaja, da se je javno distancirala od vsebine protikonkurenčnih sestankov.

106 Poudariti je treba, da obstoj neposrednih dokazov v zvezi z obstojem sporazumov ali usklajenih ravnanj na tehničnih sestankih, ki se jih je udeležila tožena stranka, ne da bi se distancirala od njihove vsebine, zadostuje za ugotovitev njene odgovornosti iz naslova kršitve člena 81 ES.

107 Komisija ima v tej zadevi vse dokaze za to, da so bili sporazumi ali usklajena ravnanja, ki so se nanašali na določanje cen ter izmenjavo in razkritje poslovno občutljivih informacij na poslovnem področju glede parafinskih voskov, dogovorjeni na tehničnih sestankih, ki se jih je udeležila tožeča stranka.

– Domnevno pomanjkanje interesa tožeče stranke za sodelovanje pri sporazumih ali usklajenih ravnanjih glede določanja cen parafinskih voskov

108 Tožeča stranka navaja, da ni imela nobenega interesa za udeležbo v kartelu. Glede na to, da je poslovala izključno na italijanskem trgu parafinskih voskov, za katerega je značilno precej višje povpraševanje od nacionalne proizvodnje, ji je na trgu vedno uspelo ponuditi svojo celotno proizvodnjo. Poleg tega naj bi bilo od 60 do 70 % njene proizvodnje namenjene njenima glavnima strankama, prodajnemu posredniku SIMP in predelovalcu SER, s katerima je imela poslovno razmerje od 1. januarja 2004 oziroma 1. januarja 2005 urejeno v pogodbah, v katerih so bile določene „cenovne formule, povezane s kurznimi tečaji, navedenimi v poročilih ICIS-LOR“, te formule pa so temeljile neposredno ali posredno na povprečni ceni parafinskih voskov „Chinese Origin CIF NWE“ (cena CAF NWE za proizvode s poreklom iz Kitajske).

109 Torej naj tožeča stranka ne bi imela nobenega interesa sodelovati v tajnem dogovoru z drugimi evropskimi proizvajalci, ker naj ne bi imela nobene koristi iz skupnega določanja višjih cen, ki jih ne bi mogla dejansko uporabiti. Glavna poslovna težava družbe Eni naj bi bila povezana z dostopnostjo Italije za kitajske proizvode po nizki ceni, ki ga kartel nikakor ne bi mogel odpraviti.

110 Družba Eni naj poleg tega ne bi imela interesa za sodelovanje pri tajnem dogovoru o splošnem zvišanju cen na nacionalnih trgih članic kartela, ker naj ne bi imela kapacitet za izvoz v druge države članice. Enako naj konkurenčni proizvajalci ne bi imeli potrebe z družbo Eni skleniti sporazum o zvišanju njihovih prodajnih cen v Italiji, ker je na italijanskem trgu obstajala potreba po parafinskih voskih iz tujine.

111 V zvezi s tem zadostuje navesti, da v skladu s sodno prakso za obstoj kršitve ni pomembno, ali je bil tajni dogovor sklenjen oziroma se je usklajeno ravnanje izvajalo v poslovnem interesu zadevnega podjetja ali ne. Zaradi takega argumenta Splošno sodišče Komisiji ne bo postavilo strožjih zahtev glede dokazov, ki jih ta mora predložiti. Če je Komisiji uspelo združiti listinske dokaze v podporo domnevne kršitve in če ti dokazi, skupaj z izjavami podjetij, zadostujejo za ugotovitev obstoja protikonkurenčnega sporazuma kot v tej zadevi, namreč ni treba preučiti vprašanja, ali je zadevno podjetje imelo poslovni interes za ta sporazum (glej v tem smislu zgoraj v točki 69 navedeno sodbo Sumitomo Metal Industries in Nippon Steel/Komisija, točke od 44 do 46).

112 Poleg tega je argumentu tožeče stranke odvzeta vsa verjetnost zaradi dejstva, da je redno več kot tri leta sodelovala na tehničnih sestankih, katerih protikonkurenčno vsebino so neodvisno priznala štiri podjetja, ki so sodelovala v kartelu. Tožeča stranka ne pojasni, kako naj bi bil razumen gospodarski subjekt pritegnjen k sodelovanju v nezakonitih ravnanjih in se s tem izpostavil visoki globi, če ne bi imel namena okoristiti se z zadevnimi dogovori.

113 Poleg tega je trditev tožeče stranke, da ni imela interesa za sodelovanje v kartelu, neposredno ovržena prav z njeno zabeležko glede tehničnega sestanka 21. in 22. februarja 2002, citirano v točki 92 zgoraj, iz katere izhaja, da se je glede na razprave na zadevnem tehničnem sestanku nadejala višjih prihodkov zaradi „revizije“ cen.

114 Zato je treba to trditev zavrniti.

– Alternativna razlaga tožeče stranke

115 Tožeča stranka trdi, da je bila njena udeležba na tehničnih sestankih utemeljena le z njeno strateško odločitvijo, da izstopi iz svoje mednarodne izolacije in naveže stik z velikimi evropskimi gospodarskimi subjekti oziroma ponovno vzpostavi stik z EWF, ter z njenim interesom glede tehničnih vprašanj, ki se nanašajo na značilnosti izdelkov iz parafina.

116 Poudariti je treba, da iz sodne prakse, navedene v točki 41 zgoraj, izhaja, da če se Komisija sklicuje na listinske dokaze, morajo zadevna podjetja ne le predložiti verjetno alternativo tezi Komisije, temveč morajo dokazati, da dokazi, navedeni v izpodbijani odločbi, ne zadostujejo za ugotovitev obstoja kršitve.

117 Tožeča stranka pa ni navedla nobenega argumenta, da bi ovrgla pravilnost in upoštevnost izjav podjetij in ročno napisanih zabeležk iz časa nastanka dejanskega stanja, ki jih je zbrala Komisija in na katerih temelji ugotovitev o udeležbi družbe Eni pri sporazumih ali usklajenih ravnanjih, ki se nanašajo na določanje cen parafinskih voskov.

118 Zato zgolj trditev, da je bil interes tožeče stranke za sodelovanje na tehničnih sestankih utemeljen samo z njeno željo po vzpostavitvi mednarodnih stikov in spremljanjem tehničnih razprav, ne izkazuje nezakonitosti izpodbijane odločbe.

119 Poleg tega tožeča stranka ne pojasni, zakaj njen zastopnik tehničnih sestankov ni zapustil po tehnični razpravi, ko je bila načeta protikonkurenčna vsebina.

120 Poleg tega zabeležka družbe Eni s tehničnega sestanka 21. in 22. februarja 2002 (glej točko 92 in naslednje ter točko 113 zgoraj) nedvomno izkazuje, da je ta pri reviziji svojih cen in za povečanje svojih prihodkov upoštevala protikonkurenčno vsebino navedenega tehničnega sestanka. S tem je zavrnjena trditev, da je bil edini razlog za njeno prisotnost njen interes v tehničnih razpravah v zvezi s parafinskimi voski.

121 Zato je treba to trditev tožeče stranke zavrniti.

– Domnevna odsotnost soglasja volj

122 Tožeča stranka trdi, da je ob odsotnosti soglasja volj z drugimi udeleženci kartela ni mogoče šteti za odgovorno za sporazum o določitvi cen.

123 Njen zastopnik MO naj bi se zelo dobro zavedal, da ni mogoče, da družba Eni zviša cene tako, kot bi želeli drugi udeleženci v kartelu, zaradi konkurenčnega pritiska kitajskih izdelkov in dejstva, da je od 60 do 70 % prodaje tožeče stranke namenjene kupcema (družbama SIMP in SER), za katera so bile

cene določene glede na mednarodno kotiranje, objavljeno v poročilih *ICIS-LOR*. Zvišanja naj tudi ne bi bilo mogoče uporabiti za nekatere končne uporabnike, ki kupujejo neposredno pri družbi Eni, in sicer zaradi možnosti, da se ti oskrbijo pri družbi SIMP.

124 Prvič, v zvezi s tem je treba poudariti, da je v skladu z izjavo družbe Shell z dne 14. junija 2006 konkurenčni pritisk kitajskih proizvajalcev povzročal skrbi vsem udeležencem kartela in da je bil eden od razlogov za določitev najnižje cene in manjše zvišanje cen zavreti učinek tega pritiska. Zato to ni bila le skrb tožeče stranke, kar bi lahko pomenilo oviro za oblikovanje skupne volje, temveč je šlo za razvoj trga, ki vpliva na vse udeležence in lahko spodbudi njihovo zbližanje.

125 Poleg tega tožeča stranka trdi, da pokriva le od 60 do 65 % prodaje v Italiji, vključno s parafinskimi voski, ki jih sama proizvede, nato pa jih preproda oziroma predela družba SIMP oziroma SER. Po njenih navedbah je med letoma 2002 in 2004 od 18 do 33 % parafinskih voskov, ki se prodajajo v Italiji, prišlo od proizvajalcev s sedežem v drugih državah članicah Unije. Poleg tega je bila neposredna prodaja družbe Eni italijanskim strankam, razen družbama SER in SIMP, tudi precejšnja, in sicer 20 ali 22 % italijanskega trga.

126 Kar zadeva neposredno prodajo italijanskim končnim uporabnikom, je bila torej družba Eni konkurenčna ne le družbama SIMP, SER ali kitajskim proizvajalcem, ampak tudi drugim proizvajalcem s sedežem v Uniji. Skoraj vsi pomembni evropski proizvajalci pa so sodelovali v kartelu. Kot je navedla Komisija v točkah 67 in 68 obrazložitve izpodbijane odločbe, so člani kartela obvladovali približno 75 % trga parafinskih voskov EGP, preostali trg pa je v večji meri pokrival uvoz kitajskega porekla.

127 Prav tako je treba opozoriti, da je na obravnavi družba Eni navedla, da ni sodelovala pri geografski razdelitvi trgov v okviru kartela, ker so v Italiji prodajali „drugi evropski proizvajalci“. Tako je družba Eni posredno priznala, da so drugi člani kartela prodajali v Italiji. V zvezi s tem je treba poudariti, da so člani kartela obvladovali proizvodnjo v EGP in da je bilo od 18 do 33 % parafinskih voskov, prodajanih v Italiji, evropske proizvodnje.

128 Družba Eni je pričakovala najmanj to, da bodo italijanskemu povpraševanju po parafinskih voskih, ki mu sama ni mogla zadostiti, zadostili drugi udeleženci kartela, tako da je med njo in njimi obstajalo konkurenčno razmerje. Poleg tega je jasno, da so imeli člani kartela z usklajenim ravnanjem odločilni vpliv na raven cen parafinskih voskov v EGP zaradi obsega njihovega skupnega tržnega deleža. V teh okoliščinah tožeča stranka ne more upoštevno zanikati možnih koristi, ki jih je lahko pričakovala od sodelovanja v kartelu.

129 Ravno tako ne more tožeča stranka uspeti s trditvijo glede konkurenčnega pritiska SIMP. Glede na to, da je 75 % prodaje parafinskih voskov v EGP in veliko večino proizvodnje pokrival kartel, je splošen dvig cen parafinskih voskov v EGP zaradi kartela lahko vplival na cene, po katerih je družba SIMP kupila voske pri drugih proizvajalcih, in ne pri tožeči stranki, kar pa je lahko vplivalo na cene, ki jih je določila družba SIMP za svoje stranke. Zato je tožeča stranka lahko logično pričakovala, da ji bo splošen dvig ravni cen parafinskih voskov zaradi kartela lahko koristil.

130 Nazadnje je treba omeniti, da se je indeksiranje cen tožeče stranke v razmerju do družbe SIMP glede kotiranja na podlagi povprečnih cen parafinskih voskov „Chinese Origin CIF NWE“ začelo šele 1. januarja 2004. Poleg tega se je indeksiranje cen tožeče stranke glede družbe SER, ki je temeljilo na „najboljši ceni najboljšega distributerja“, začelo 1. januarja 2005. Iz tega izhaja, da je tožeča stranka močno prekoračila poslovne zaveze, ki izhajajo iz njenih sporazumov z družbama SIMP in SER. Zadnji sta bili namreč hkrati prisotni le v zadnjih mesecih udeležbe tožeče stranke pri kršitvi med 1. januarjem in 28. aprilom 2005. Poleg tega je – glede na to, da je kartel pokrival zelo veliko večino proizvodnje parafinskih voskov v EGP in 75 % prodaje – verjetno, da je vplival na splošno raven cen (vključno z „najboljšo ponudbo“) in s tem na cene, ki jih je uporabila tožeča stranka, ki izhajajo iz zgoraj navedenega indeksiranja.

131 Zato trditve tožeče stranke niso prepričljive.

132 Drugič, vsekakor je treba spomniti, da s trditvami glede odsotnosti interesa za sodelovanje v kartelu, vključno s tistimi glede odsotnosti volje za sklenitev nezakonitih sporazumov ob domnevni dejanski nezmožnosti delovanja v skladu z njimi, ni mogoče utemeljiti tega, da Splošno sodišče od Komisije zahteva dokaze, ki presegajo tisto, kar zadostuje za dokaz sodelovanja v kartelu v skladu s sodno prakso, navedeno v točkah od 30 do 50, 69 in 70 zgoraj. V tej zadevi se zdi, da je Komisija zbrala dovolj dokazov za utemeljitev svojega sklepa o sodelovanju tožeče stranke v osrednjem sklopu kršitve v obdobju med 21. februarjem 2002 in 28. aprilom 2005, predvsem pri sporazumih ali pri usklajenih ravnanjih glede določanja cen parafinskih voskov.

133 Prav tako je treba spomniti, da v skladu s sodno prakso, navedeno v točki 27 zgoraj, za ugotovitev obstoja sporazuma, s katerim je kršen člen 81 ES, zadostuje načelno soglasje volj o omejitvi konkurence, čeprav so posebni elementi predvidene omejitve še predmet pogajanj. Zato trditve tožeče stranke o njeni domnevni nezmožnosti dejanskega dviganja cen, dogovorjenega na tehničnih sestankih, niso upoštevne, saj načelno soglasje volj o določitvi ali uskladitvi cen, kar pomeni umetno vplivati na raven cen, v skladu z navedeno sodno prakso zadostuje za ugotovitev soglasja volj udeležencev. Tožeča stranka pa ne podaja nobene posebne trditve, s katero bi izpodbijala izjave družb Sasol, Repsol in Shell, v skladu s katerimi je bil namen tehničnih sestankov določanje cen.

134 Zato je treba zavrniti trditev tožeče stranke glede odsotnosti njene volje za sklenitev sporazumov o določitvi cen parafinskih voskov.

– Domnevno nesodelovanje pri usklajenem ravnanju

135 Tožeča stranka meni, da Komisija ni mogla veljavno ugotoviti, da je sodelovala pri usklajenem ravnanju glede določanja cen parafinskih voskov.

136 Prvič, spomniti je treba, da ima Komisija neposredne dokaze, in sicer izjave podjetij, ki so sodelovala v kartelu, in ročno napisane zabeležke, iz katerih izhaja, da je na podlagi tehničnih sestankov, ki se jih je udeležila tožeča stranka, prišlo do sporazumov ali usklajenih ravnanj glede določanja cen parafinskih voskov.

137 Poleg tega iz teh dokazov izhaja, da so si udeleženci več kot dvanajst let, vključno z obdobjem sodelovanja družbe Eni, na tehničnih sestankih redno izmenjevali informacije o svojih cenah in predvidenih zvišanjih. Tožeča stranka ni podala nobenega ustreznega pojasnila o svojih dejavnostih, ki bi lahko izpodbilo trditev Komisije, da je bil razlog za to ravnanje predvsem določanje cen. Nasprotno, dolgo obdobje, v katerem so dosledno potekali sestanki, je samo po sebi indic, ki dokazuje, da je bil namen udeležencev usklajevanje njihovih cenovnih politik, tako da so tržne rizike zavestno nadomestili z medsebojnim sodelovanjem.

138 Drugič, tožeča stranka meni, da je v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah vendarle podala dokaz, da so bile njene cenovne strategije neodvisne od izbire cen na tehničnih sestankih. Zato naj Komisija ne bi mogla v točki 298 obrazložitve izpodbijane odločbe veljavno trditi, da je družba Eni „upoštevala pridobljene informacije o ravnanju konkurentov na trgu, prilagodila lastno ravnanje in sprejela izvedbene ukrepe“.

139 V zvezi s tem je tožeča stranka predložila preglednico o razvoju cen njene prodaje SIMP-u glede parafina „133“ med letoma 2002 in 2005. Iz tega sklepa, da ne obstaja nikakršna časovna skladnost med cenami, določenimi na tehničnih sestankih, in spremembami cen, ki jih je sama sprejemala, in da je dvig njenih cen s 542 EUR 1. januarja 2002 na 588 EUR 1. aprila 2005 nižji od inflacije in ne more biti rezultat izvajanja tajnih dogovorov o določanju cen. Poleg tega naj bi s 1. januarjem 2004 določila svoje prodajne cene za družbo SIMP glede na „povprečje povprečnih mesečnih kotizacij parafina

‚Chinese Origin CIF NWE', navedeno v poročilu *ICIS-LOR* predhodnega meseca". Enak režim naj bi bil uporabljen za prodaje družbi SER. Zato domnevno usklajeno ravnanje ni moglo zadevati absolutne večinske kvote (med 60 in 70 %) njene proizvodnje, ki je bila predmet pogodb z družbama SIMP in SER.

140 Prvič, ugotoviti je treba, da je preglednica, ki jo je predložila tožeča stranka, zelo selektiven prikaz razvoja njenih cen. Vsebuje namreč le informacije o parafinu „133", ki je eden od številnih vrst parafinskih voskov, ki jih trži družba Eni. Poleg tega gre za cene, ki jih uporablja za družbo SIMP, za katero sama tožeča stranka navaja, da ima veliko kupno moč in s tem možnost pridobitve ugodnejših nakupnih pogojev pri družbi Eni. Preglednica ne vsebuje nobene navedbe o razvoju cen družbe Eni v zvezi z njenimi končnimi kupci, ki so logično najbolj izpostavljeni manipulacijam cen, ki izvirajo iz kartela.

141 Drugič, tožeča stranka ne more veljavno ugovarjati Komisiji, da ne obstaja soodvisnost med informacijami, pridobljenimi na tehničnih sestankih, in preglednico, vsebovano v tožbi.

142 Iz več zgoraj navedenih izjav izhaja, da se zvišanja cen, dogovorjena na tehničnih sestankih, na splošno ne morejo v celoti uporabiti za stranke. Družba Shell navaja, da je bilo mogoče izvršiti približno dve tretjini dogovorjenih zvišanj. Poleg tega v spisu obstaja več pokazateljev, da udeleženci pogosto sploh niso mogli izvršiti dogovorjenega dviga cen.

143 Vsekakor je treba spomniti, da so v skladu s sodno prakso, navedeno v točki 42 zgoraj, dokazi o kartelu običajno le nepopolni in sporadični. Tako glede na to, da Komisija ni imela podrobnih dokazov o vsebini razprav s posamičnih tehničnih sestankov, tožeča stranka ne more utemeljiti nobene veljavne trditve z domnevnim neobstojem ustreznega razmerja med razvojem njenih prodajnih cen parafina „133" družbi SIMP in delno vsebino tehničnih sestankov, ki jo je uspelo rekonstruirati Komisiji, še zlasti ker so bile cene različnih proizvodov iz parafinskega voska spremenljive in ker so se kupci logično skušali zvišanjem upreti.

144 Tretjič, v skladu s sodno prakso dejstvo, da so družbe dejansko napovedale dogovorjena zvišanja cen in da so tako napovedane cene bile podlaga za določanje individualnih transakcijskih cen, zadostuje za ugotovitev, da sta bila cilj in učinek tajnega dogovarjanja o cenah resno omejevanje konkurence (sodba Splošnega sodišča z dne 14. maja 1998, Cascades/Komisija, T-308/94, Recueil, str. II-925, točka 194). V takem primeru Komisiji ni treba preučiti podrobnosti trditve strank, s katero želijo dokazati, da učinek zadevnih dogovorov ni bilo zvišanje cen nad cene, ki bi bile dosežene v običajnih konkurenčnih razmerah, in nanje odgovoriti točko za točko (zgoraj v točki 50 navedena sodba Bolloré in drugi/Komisija, točka 451).

145 Komisija pa je, kot je razvidno iz preučitve dokazov tega tožbenega razloga, pravno zadostno dokazala, da so se tajna dogovarjanja v obravnavani zadevi nanašala na določanje cen parafinskih voskov in da je bil izid sestankov, na katerih se je razpravljalo ali dogovorilo o dvigih cen, pogosto preklic cen v razmerju do strank in naznanitev dvigov, ter da so bile tako naznanjene cene temelj za določitev cene pri individualnih transakcijah. Prav tako je, kadar so se udeleženci kartela glede na razmere na trgu dogovorili za ohranitev cen, to treba šteti za del izvršitve zadevne enotne, kompleksne in trajajoče kršitve.

146 Zato so preglednica o razvoju njenih prodajnih cen parafina „133" za družbo SIMP med letoma 2002 in 2005 ter trditve, ki jih je v zvezi s tem podala tožeča stranka, brezpredmetne.

147 Glede na navedeno je Komisija pravilno ugotovila, da je družba Eni sodelovala pri sporazumih ali usklajenem ravnanju glede določanja cen parafinskih voskov, in prvi del drugega tožbenega razloga zavrnila.

Nesodelovanje družbe Eni pri sporazumu ali usklajenem ravnanju z namenom izmenjave informacij

148 Tožeča stranka ugovarja, da so bile informacije, izmenjane na tehničnih sestankih, zanjo strateškega ali konkurenčnega značaja. V nasprotju s trditvami Komisije teh informacij torej ni upoštevala in je sprejemala odločitve o tržnem ravnanju neodvisno od izmenjanih informacij. V vsakem primeru naj občutljivih informacij ne bi razkrila drugim udeležencem.

149 Splošno sodišče je v zvezi s tem že presodilo, da če so konkurenti sodelovali na sestankih, na katerih so si izmenjevali informacije, zlasti glede cen, ki so jih želeli uveljaviti na trgu, je podjetje s sodelovanjem na sestanku s protikonkurenčnim ciljem ne le vnaprej odpravilo negotovost glede prihodnjega ravnanja konkurentov, ampak je pri določanju politike, ki jo je nameravalo izvajati na trgu, tudi nujno moralo neposredno ali posredno upoštevati informacije, ki jih je prejelo na teh sestankih (sodbi Splošnega sodišča z dne 24. oktobra 1991, Rhône-Poulenc/Komisija, T-1/89, Recueil, str. II-867, točki 122 in 123, in z dne 8. julija 2008, Knauf Gips/Komisija, T-52/03, neobjavljena v ZOdl., točka 276, glede tega ni bila razveljavljena).

150 Poleg tega je v skladu s sodno prakso treba, če zadevni gospodarski subjekti ne dokažejo nasprotno, domnevati, da podjetja, ki sodelujejo pri usklajevanju in so še naprej dejavna na trgu, pri odločanju, kako bodo ravnala na tem trgu, upoštevajo informacije, ki so si jih izmenjala s konkurenti. To velja toliko bolj, če je usklajevanje potekalo redno v daljšem časovnem obdobju (zgoraj v točki 28 navedena sodba Hüls/Komisija, točka 162).

151 Zato je to trditev treba zavrniti.

152 Tožeča stranka izpostavlja tudi višjo stopnjo preglednosti, ki je na splošno značilna za sektor parafinskega voska. Povprečne uporabljene cene v različnih evropskih državah naj bi bile redno objavljene v poročilu *ICIS-LOR*. Zato naj tožeča stranka ne bi imela interesa upoštevati informacij, pridobljenih na tehničnih sestankih.

153 Navesti je treba, da poročilo *ICIS-LOR* z dne 30. januarja 2002, priloženo k tožbi, vsebuje lestvico povprečnih cen nekaterih vrst parafinskih voskov, ki temeljijo na tržnih informacijah o razvoju cen januarja 2002, in nekaj ohlapnih predvidevanj o prihodnjem razvoju cen, pri čemer urednik poročila uporablja izraz „govorice“.

154 Ugotoviti je treba, da so udeleženci na tehničnih sestankih pogosto navajali zvišanja cen, ki jih nameravajo v prihodnje izvesti, in sicer vsak posamično, in ne le kot industrija v povprečju. Poleg tega, kot izhaja iz dokazov, ki jih je zbrala Komisija, so si udeleženci izmenjali tudi informacijo o datumu, ko bodo strankam sporočili nove cene. Informacije, izmenjane na tehničnih sestankih, so bile torej neprimerljivo podrobnejše in bolj razdelane glede prihodnosti kot pa preteklosti.

155 Zato tožeča stranka s priloženim dokumentom ne more dokazati neuporabnosti informacij o cenah, izmenjanih med udeleženci tehničnih sestankov, niti zakonitosti takih izmenjav ter ne more obrniti domneve, da je upoštevala informacije o cenah, s katerimi se je seznanila na tehničnih sestankih.

156 Zato je tudi to trditev treba zavrniti.

157 Vsekakor je treba spomniti, da so osrednji sklop kršitve s strani tožeče stranke „sporazumi in usklajena ravnanja, ki so se nanašali na določanje cen, ter izmenjava in razkritje poslovno občutljivih informacij“. Udeležba tožeče stranke pri sporazumih ali usklajenih ravnanjih glede določanja cen je bila obširno dokazana pri analizi prvega dela tega tožbenega razloga. Že ta element upravičuje kvalifikacijo zadevne kršitve za „zelo hudo“ in s tem naloženo globo. Povrhu tega ta ravnanja obsegajo tudi izmenjavo poslovno občutljivih informacij, ki so se nanašale na cene parafinskih voskov. Zato trditve, podane v okviru tega dela tožbenega razloga, ne morejo izpodbiti zakonitosti izpodbijane odločbe.

158 Glede na navedeno je treba potrditi ugotovitev Komisije, da je tožeča stranka med 21. februarjem 2002 in 28. aprilom 2005 sodelovala pri osrednjem sklopu kršitve, in zato drugi tožbeni razlog zavrniti.

2. *Tožbeni razlogi glede izračuna zneska globe, naložene tožeči stranki*

159 Tožeča stranka z drugo skupino tožbenih razlogov podaja očitke in trditve, s katerimi izpodbija tako zakonitost izračuna zneska globe, ki ji je bila naložena, kot tudi ustreznost te globe. Navedeni očitki in trditve se brez jasne razmejitve v glavnem nanašajo na razglasitev delne ničnosti izpodbijane odločbe oziroma njene spremembe v okviru izvrševanja neomejene sodne pristojnosti s strani Splošnega sodišča.

160 Nadzor zakonitosti odločb, ki jih sprejme Komisija, je v skladu s sodno prakso dopolnjen z neomejeno sodno pristojnostjo, ki je v skladu s členom 229 ES sodišču Unije priznana v členu 31 Uredbe št. 1/2003. Ta pristojnost sodišču omogoča, da preseže nadzor zakonitosti in nadomesti presojo Komisije s svojo ter tako odpravi, zniža ali zviša naloženi znesek globe ali periodične denarne kazni. Nadzor, določen s pogodbama, torej v skladu z zahtevami načela učinkovitega sodnega varstva, določenega v členu 47 Listine o temeljnih pravicah, pomeni, da sodišče Unije opravlja tako pravni kot dejanski nadzor in da ima pooblastilo za presojo dokazov, razglasitev ničnosti ali razveljavitev izpodbijane odločbe in spremembo zneska glob (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 8. februarja 2007, Groupe Danone/Komisija, C-3/06 P, ZOdl., str. I-1331, točke od 60 do 62, in sodbo Splošnega sodišča z dne 21. oktobra 2003, General Motors Nederland in Opel Nederland/Komisija, T-368/00, Recueil, str. II-4491, točka 181).

161 Zato mora Splošno sodišče ob sprejetju svoje odločitve v okviru svoje neomejene sodne pristojnosti presoditi, ali je bila tožeči stranki naložena globa, katere višina pravilno odraža težo in trajanje zadevne kršitve, tako da je navedena globa sorazmerna glede na merila iz člena 23(3) Uredbe št. 1/2003 (glej v tem smislu sodbi Splošnega sodišča z dne 11. marca 1999, Aristrain/Komisija, T-156/94, Recueil, str. II-645, točke od 584 do 586, in z dne 9. julija 2003, Cheil Jedang/Komisija, T-220/00, Recueil, str. II-2473, točka 93).

162 Vendar je treba poudariti, da izvajanje neomejene pristojnosti ne pomeni isto kot nadzor po uradni dolžnosti, in spomniti, da je postopek pred sodišči Unije kontradiktoren.

Tretji tožbeni razlog: napačna določitev koeficienta 17 % zaradi teže kršitve in dodatnega zneska, imenovanega „vstopna pristojbina“

163 Komisija je v izpodbijani odločbi pod naslovom „Sklep o teži“ ugotovila:

„[…]

(651)
V geografskem obsegu je kršitev zajela ves EGP, saj so zadevna podjetja prodajala [parafinske voske] v vseh državah EGP […]

(653)
Ob upoštevanju okoliščin obravnavane zadeve ter zgoraj obravnavanih meril glede narave kršitve in geografskega obsega je delež vrednosti prodaje, ki ga je treba upoštevati za družbi ENI in H&R/Tudapetrol, 17-odstoten. Dokazano je bilo, da je za družbe ExxonMobil, MOL, Repsol, RWE, Sasol, Shell in Total enotna in trajajoča kršitev vključevala tudi razdelitev strank in/ali trgov. Razdelitev trgov in razdelitev strank se zaradi svoje narave štejeta med najtežje kršitve konkurence, saj

ta ravnanja povzročijo zmanjšanje ali prenehanje konkurence na nekaterih trgih ali za nekatere stranke […] Zaradi te dodatne teže je delež vrednosti prodaje, ki ga je treba upoštevati za družbe ExxonMobil, MOL, Repsol, RWE, Sasol, Shell in Total, 18-odstoten."

164 Tožeča stranka graja dejstvo, da je Komisija sprejela za merodajen koeficient 17 % zaradi teže kršitve v skladu s točko 21 Smernic iz leta 2006 in odvračalnosti na podlagi točke 25 teh smernic (dodatni znesek, imenovan „vstopna pristojbina"). Koeficient, sprejet za podjetja, ki so sodelovala ne le pri osrednjem sklopu kršitve, temveč tudi v drugem sklopu, ki zajema razdelitev trga in strank, naj bi bil namreč le 18 %. Razlika v teži naj se ne bi sorazmerno odražala v razliki le 1 %. Poleg tega naj bi Komisija kršila člen 81 ES, člen 23 Uredbe (ES) št. 1/2003, načelo enakega obravnavanja, Smernice iz leta 2006 in svojo obveznost obrazložitve. Na podlagi tega tožeča stranka Splošnemu sodišču predlaga, naj navedene koeficiente zniža na raven pod 17 %.

165 V skladu s sodno prakso iz člena 49(3) Listine o temeljnih pravicah izhaja, da kazen ne sme biti nesorazmerna s kaznivim dejanjem in da se v skladu s členom 23(3) Uredbe št. 1/2003 pri določanju višine globe upoštevata teža in trajanje kršitve. Načeli sorazmernosti in ustreznosti kazni za kršitev določata tudi, da mora biti znesek naložene globe sorazmeren glede na težo in trajanje kršitve (glej sodbi Splošnega sodišča z dne 12. julija 2001, Tate & Lyle in drugi/Komisija, T-202/98, T-204/98 in T-207/98, Recueil, str. II-2035, točka 106, in z dne 27. septembra 2006, Jungbunzlauer/Komisija, T-43/02, ZOdl., str. II-3435, točka 226).

166 Natančnje, načelo sorazmernosti pomeni, da mora Komisija določiti globo sorazmerno z dejavniki, ki se upoštevajo pri določitvi teže kršitve, in da mora te dejavnike upoštevati skladno in objektivno upravičeno (zgoraj v točki 165 navedena sodba Splošnega sodišča Jungbunzlauer/Komisija, točke od 226 do 228, in sodba z dne 28. aprila 2010, Amann & Söhne in Cousin Filterie/Komisija, T-446/05, ZOdl., str. II-1255, točka 171).

167 Pri določitvi višine globe je treba upoštevati tudi objektivne dejavnike, kot so vsebina in trajanje protikonkurenčnih ravnanj, njihovo število in intenzivnost, obseg prizadetega trga in škoda, povzročena gospodarski ureditvi. Pri preučitvi je treba prav tako upoštevati relativni pomen in tržni delež odgovornih podjetij ter morebitno ponovno kršitev. Zaradi preglednosti je Komisija sprejela Smernice iz leta 2006, v katerih navaja, na kakšni osnovi bo upoštevala različne okoliščine kršitve in posledice, ki jih te lahko imajo za znesek globe (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 8. decembra 2011, Chalkor/Komisija, C-386/10 P, ZOdl., str. I-13085, točke od 57 do 59).

168 Prvič, v zvezi z obravnavano zadevo je treba opozoriti, kot je navedeno v točki 23 Smernic iz leta 2006, da so sporazumi ali usklajena ravnanja, katerih namen je določanje cen, ki so v tej zadevi osrednji sklop kršitve, že zaradi svoje narave opredeljeni kot „najbolj resne kršitve" pravil o konkurenci. Zato mora biti v skladu s točkama 21 in 23 navedenih smernic koeficient, ki odraža težo kršitve, določen v zgornjem delu lestvice od 0 do 30 %. Poleg tega so v tej zadevi sporazumi in usklajena ravnanja zadevali določanje cen v vseh državah EGS, kar je v skladu s točko 22 Smernic iz leta 2006 prav tako pomembno (točki 651 in 653 obrazložitve odločbe).

169 Glede na navedeno Komisija ni kršila ne člena 81 ES, ne člena 23 Uredbe št. 1/2003, ne Smernic iz leta 2006 s tem, da je sprejela koeficient 17 % na podlagi teže kršitve v zvezi z njenim osrednjim sklopom, to je „s sporazumi ali usklajenimi ravnanji, katerih namen je določanje cen, [in] z izmenjavo in razkritjem poslovno občutljivih informacij" glede parafinskih voskov. Enako velja za določitev zneska, ki je bil dodan iz naslova odvračalnosti v skladu s točko 25 Smernic iz leta 2006, imenovanega „vstopna pristojbina". Poleg tega je Komisija pojasnila povezavo med relevantnimi dejavniki, ki se upoštevajo na podlagi teže kršitve, in sprejetim koeficientom, tako da je spoštovala svojo obveznost obrazložitve.

170 Dodati je treba, da je določitev koeficienta 17 % utemeljena tudi z vidika meril presoje v skladu s sodno prakso, navedeno v točki 167 zgoraj. Splošno sodišče zato meni, da je navedeni koeficient sorazmeren s težo kršitve, ki jo je storila tožeča stranka, oziroma, z drugimi besedami, da ustrezno odraža težo kršitve.

171 Drugič, preučiti je treba trditev tožeče stranke, da razlika med koeficientoma – po eni strani za osrednji sklop kršitve ter po drugi strani prvi in drugi sklop skupaj le 1 % – ne odraža razlike v teži, pri čemer to razliko pomeni udeležba pri razdelitvi strank in trgov.

172 Tožeča stranka trdi, da je v skladu s Smernicami iz leta 2006 razdelitev strank in trgov prav tako sestavni del najhujšega omejevanja konkurence, tako da je nesorazmerna določitev le 1 % vrednosti prodaje iz naslova „teže“ in „vstopna pristojbina“, medtem ko je koeficient za osrednji sklop kršitve 17 %.

173 V zvezi s tem je treba poudariti, kot izhaja iz točk 240 in 248 obrazložitve izpodbijane odločbe, da so bili sporazumi, ki pomenijo razdelitev trgov ali strank, med tehničnimi sestanki sporadični v primerjavi s sporazumi ali usklajenimi ravnanji, katerih namen je bilo določanje cen parafinskih voskov. Poleg tega je bila v skladu z neodvisnimi izjavami podjetij, ki so tudi sodelovala v kartelu (glej točke od 82 do 84 zgoraj), razprava o ravni cen, ki so jih uporabljali udeleženci, vedno del tehničnih sestankov, saj so se ti sestanki na splošno nanašali na določanje cen.

174 Poleg tega je bil v skladu s točko 267 obrazložitve izpodbijane odločbe nezakonit in sankcioniran cilj, h kateremu so stremeli udeleženci enotne in trajajoče kršitve v tej zadevi, zmanjšati ali odpraviti konkurenčni pritisk s končnim ciljem pridobiti kar največji prihodek in, nazadnje, ohraniti ali povečati ta dobiček. Seveda lahko drugi sklop kršitve poveča njene škodljive učinke z vidika oškodovanih strank in trgov. Vendar pa ne gre za protikonkurenčni cilj, ki bi ga lahko jasno razločili od tistega v zvezi z osrednjim sklopom kršitve, ker se nanaša na iste proizvode in iste geografske trge in je bila pri zadnji analizi razdelitev trgov in strank namenjena tudi cilju doseči raven nadkonkurenčnih cen, prav tako kot ravnanja, ki se nanašajo na določanje cen.

175 Splošno sodišče na tej podlagi ocenjuje, da sprejeti koeficient 17 % za podjetja udeležence pri osrednjem sklopu kršitve ni nesorazmeren glede na koeficient, sprejet za podjetja, ki so poleg tega sodelovala še v drugem sklopu kršitve.

176 Tožeča stranka se sklicuje tudi na sodbo Splošnega sodišča z dne 11. decembra 2003, Adriatica di Navigazione/Komisija (T-61/99, ZOdl., str. II-5349). Poudarja, da je kot v tej zadevi tudi v omenjeni Komisija ugotovila obstoj „ene in iste neprekinjene kršitve“. Splošno sodišče naj bi v tej sodbi ugotovilo, da je Komisija enako kaznovala podjetja, ki so sodelovala pri obeh kršitvah, in podjetja, ki so sodelovala samo pri eni od kršitev, ter tako ni upoštevala načela sorazmernosti.

177 Ugotoviti je treba, da je Splošno sodišče v zgoraj v točki 176 navedene sodbe Adriatica di Navigazione/Komisija (točke od 188 do 190) grajalo ugotovitev Komisije, da sta dva različna kartela, ki sta se nanašala na eni strani na trajektne linije s severa in na drugi strani na trajektne linije z juga, med Grčijo in Italijo, ena sama kršitev. Na podlagi te ugotovitve je sklepalo, da Komisija ne more enako strogo kaznovati družb, za katere sta bili v izpodbijani odločbi ugotovljeni dve kršitvi, kot družbe, kot je Adriatica di Navigazione, za katere je bila ugotovljena le ena kršitev.

178 Tožeča stranka ne nasprotuje ugotovitvi Komisije, da so sporazumi ali usklajena ravnanja, ki so se nanašali na določanje cen ter izmenjavo in razkritje poslovno občutljivih informacij glede parafinskih voskov (osrednji sklop kršitve), in razdelitev trgov ali strank glede parafinskih voskov (drugi sklop kršitve) del enotne, kompleksne in trajajoče kršitve.

179 Vsekakor, kot je navedeno zgoraj v točki 172, cilj razdelitve trga ali strank ni protikonkurenčni cilj, ki bi ga lahko jasno razločili od tistega v zvezi z osrednjim sklopom kršitve. Na splošno je razdelitev trgov in strank namenjena tudi cilju doseči raven nadkonkurenčnih cen, prav tako kot ravnanja, ki se nanašajo na določanje cen. Dogovori v zvezi z zadevnima sklopoma kršitev so se nanašali na iste proizvode in geografske trge ter so bili doseženi z mehanizmom, katerega podlaga so bili tehnični sestanki. Poleg tega je cene lažje določati, ko je možnost strank, da se obrnejo na druge dobavitelje, zmanjšana zaradi medsebojne razdelitve. Dalje so bila vsa podjetja, ki so sodelovala v drugem sklopu kršitve, vpletena tudi v osrednji sklop kršitve, oba sklopa kršitve pa sta potekala v istem obdobju. Zato je mogoče sklepati o komplementarnosti teh dveh kršitev (glej v tem smislu zgoraj v točki 166 navedeno sodbo Amann & Söhne in Cousin Filterie/Komisija, točke od 89 do 92), tako da je treba ugotovitev Komisije glede edinosti kršitve v tej zadevi potrditi.

180 Tako – v nasprotju s pravnim in dejanskim okvirom v sodbi Adriatica di Navigazione/Komisija, točka 176 zgoraj – gre v obravnavani zadevi za enotno kršitev. Poleg tega drugi sklop kršitve nima enake teže kot njen osrednji sklop in so bili povrhu tega udeleženci v drugem sklopu kaznovani strožje od tistih, ki so bili udeleženi le v osrednjem sklopu kršitve. Zato je treba trditev tožeče stranke v zvezi z navedeno sodbo zavrniti.

181 Tretjič, tožeča stranka navaja, da obstaja očitna diskriminacija med podjetji, ki so sodelovala pri kršitvi. Najresnejši kršitvi člena 81 ES naj bi bili sankcionirani popolnoma različno, in sicer določanje cen z osnovnim zneskom in dodatnim zneskom 17 % vrednosti prodaje ter razdelitev trga in strank z osnovnim zneskom in dodatnim zneskom zanemarljivega 1 % zadevnega prometa.

182 V skladu s sodno prakso je načelo enakega obravnavanja kršeno le, če se primerljivi položaji obravnavajo različno ali se različni položaji obravnavajo enako, razen če je taka obravnava objektivno utemeljena (sodba Sodišča z dne 13. decembra 1984, Sermide, 106/83, Recueil, str. 4209, točka 28, in sodba Splošnega sodišča z dne 4. julija 2006, Hoek Loos/Komisija, T-304/02, ZOdl., str. II-1887, točka 96).

183 V tej zadevi so bili vsi udeleženci glede ugotovljene odgovornosti za osrednji sklop kršitve v enakem položaju. Komisija je torej upoštevala, ob spoštovanju načela enakega obravnavanja, za vse udeležence znesek 17 % vrednosti prodaje na podlagi teže kršitve, tudi za izračun „vstopne pristojbine“.

184 Opozoriti je še treba, da je bil drugi sklop kršitve sestavljen iz bolj sporadičnih dogovorov, ki so vključevali manj udeležencev in so bili tako gospodarsko manj pomembni. Poleg tega ga je mogoče šteti za komplementarnega k osrednjemu sklopu kršitve. Gre torej za položaj, ki je objektivno drugačen od osrednjega sklopa kršitve, zato Komisija ni kršila načela enakega obravnavanja s tem, da ni uporabila enakega ali podobnega koeficienta na podlagi teže kršitve in „vstopne pristojbine“ za osrednji sklop kršitve na eni strani in za drugi sklop kršitve, obravnavan ločeno, na drugi strani.

185 Posledično je treba tudi očitek kršitve načela enakega obravnavanja zavrniti.

186 Splošno sodišče pri izvajanju svoje neomejene sodne pristojnosti ocenjuje, da upoštevanje deleža 17 % vrednosti prodaje podjetij, ki so sodelovala le v osrednjem sklopu kršitve, ustrezno odraža težo kršitve, kot je to zahtevano v členu 23(3) Uredbe št. 1/2003 in sodni praksi, navedeni zgoraj v točki 165.

187 Glede na navedeno je treba tretji tožbeni razlog zavrniti.

Peti tožbeni razlog: napačno neupoštevanje postranske vloge družbe Eni v kartelu in neuporaba dogovorov o cenah kot olajševalne okoliščine

188 Tožeča stranka meni, da je Komisija neustrezno zavrnila upoštevanje olajševalne okoliščine na podlagi postranske vloge tožeče stranke v kartelu in njenega neizvrševanja protikonkurenčnih dogovorov. S tem naj bi Komisija kršila člen 81 ES, člen 23 Uredbe št. 1/2003, Smernice iz leta 2006 ter načelo enakega obravnavanja in svojo obveznost obrazložitve. Zato tožeča stranka Splošnemu sodišču predlaga, naj izpodbijano odločbo v celoti ali delno razglasi za nično, in sicer v delu, ki zadeva znesek globe, ki ji je bila naložena, ter naj znesek izračuna ponovno.

189 Prvič, spomniti je treba, da se lahko v skladu s točko 29, tretji odstavek, Smernic iz leta 2006 osnovni znesek globe zmanjša, kadar Komisija ugotovi, da obstajajo olajševalne okoliščine, predvsem kadar zadevno podjetje dokaže, da je njegova udeležba pri kršitvi bistveno omejena, ter s tem izkaže, da je bilo v obdobju, ko je bilo podjetje udeleženo pri sporazumih, ki pomenijo kršitev, njegovo ravnanje na trgu konkurenčno in se je podjetje tako dejansko izognilo izvajanju teh sporazumov. V skladu z isto točko samo dejstvo, da je bilo podjetje udeleženo pri kršitvi za krajše obdobje od drugih podjetij, ne bo štelo za olajševalno okoliščino, saj se ta okoliščina upošteva že v osnovnem znesku.

190 Stranki soglašata o dejstvu, da je v skladu z besedilom in sistematiko Smernic iz leta 2006 za upoštevanje olajševalne okoliščine, ki izhaja iz točke 29, tretji odstavek, Smernic iz leta 2006, poleg „bistveno omejenega sodelovanja“ v kartelu treba dokazati tudi „izognitev njegovemu izvajanju“, saj sta ta elementa kumulativna pogoja.

191 Treba je tudi pripomniti, da je v skladu s točko 3, prvi dostavek, Smernic iz leta 1998 „popolnoma pasivna ali opazovalna vloga“ podjetja pri izvajanju kršitve lahko olajševalna okoliščina. Obe stranki menita, da je treba izraz „bistveno omejeno sodelovanje“ iz Smernic iz leta 2006 razlagati podobno kot izraz „izključno pasivna vloga“ iz Smernic iz leta 1998.

Pasivna ali postranska vloga družbe Eni v kartelu

– Utemeljenost izpodbijane odločbe

192 Komisija je v točki 690 obrazložitve izpodbijane odločbe zavrnila trditve, ki jih je tožeča stranka podala v dokaz svoje postranske vloge v kartelu, saj je ocenila, da ravnanje družbe Eni v obdobju, ko je sodelovala v kartelu, ni bilo drugačno od ravnanja drugih članov, z izjemo družbe Sasol. Glede zadnje je Komisija v točkah 685 in 686 obrazložitve izpodbijane odločbe ugotovila, da je imela vodilno vlogo, in ji iz naslova te oteževalne okoliščine zvišala naloženi osnovni znesek za 50 %.

193 Tožeča stranka meni, da iz upravnega spisa izhaja, da je bila njena vloga na tehničnih sestankih postranska. Komisija pa naj bi kršila načelo enakega obravnavanja in jo obravnavala enako kot druge udeležence.

194 Iz sodne prakse izhaja, da je treba, če je neko kršitev storilo več podjetij, preučiti težo udeležbe pri kršitvi za vsako od njih (sodba Sodišča z dne 16. decembra 1975, Suiker Unie in drugi/Komisija, od 40/73 do 48/73, 50/73, od 54/73 do 56/73, 111/73, 113/73 in 114/73, Recueil, str. 1663, točka 623), da se ugotovi, ali je ustrezno upoštevati oteževalne ali olajševalne okoliščine (sodba Splošnega sodišča z dne 13. septembra 2010, Trioplast Industrier/Komisija, T-40/06, ZOdl., str. II-4893, točka 105).

195 Splošno sodišče je tudi že razsodilo, v zvezi s točko 3, prva alinea, Smernic iz leta 1998, da pasivna vloga pomeni, da zadevno podjetje „ni izstopalo“, torej da ni dejavno sodelovalo pri oblikovanju enega ali več protikonkurenčnih sporazumov (glej zgoraj v točki 194 navedeno sodbo Trioplast Industrier/Komisija, točka 106; v tem smislu glej tudi sodbo KNP BT proti Komisiji, točka 214 zgoraj, točka 68). Glej v tem smislu tudi zgoraj v točki 161 navedeno sodbo Cheil Jedang/Komisija, točka 167).

196 Prav tako iz sodne prakse izhaja, da je med elementi, ki lahko razkrijejo pasivno vlogo podjetja pri omejevalnem sporazumu, mogoče upoštevati, da se je le-to v primerjavi z rednimi člani kartela nedvomno redkeje udeleževalo sestankov in da je pozneje vstopilo na trg, ki je bil predmet kršitve, ne glede na to, koliko časa je sodelovalo pri kršitvi, oziroma da obstajajo ustrezne izrecne izjave zastopnikov tretjih podjetij, ki so sodelovala pri kršitvi (zgoraj v točki 161 navedena sodba Splošnega sodišča Cheil Jedang/Komisija, točka 168, in sodba z dne 29. aprila 2004, Tokai Carbon in drugi/Komisija, T-236/01, T-239/01, od T-244/01 do T-246/01, T-251/01 in T-252/01, Recueil, str. II-1181, točka 331, in zgoraj v točki 194 navedena sodba Trioplast Industrier/Komisija, točka 107).

197 Prvič, tožeča stranka ocenjuje, da je na zadevni trg vstopila pozneje. Do leta 2002 je bila njena prodaja omejena praktično le na oskrbo družb SIMP in SER, ki sta porabili več kot 80 % njene proizvodnje parafinskih voskov in stiskanega parafina. Šele po letu 2002 naj bi družba Eni začela postopoma dobavljati neposredno številnim pomembnim končnim kupcem.

198 Komisija glede tega pred Splošnim sodiščem pripominja, da je bila družba Agip že od leta 1977 dejavna na trgu parafinskega voska.

199 Tožeča stranka je v odgovoru na pisno vprašanje Splošnega sodišča potrdila, da je družba Agip, ki jo je tožeča stranka nasledila, dejansko proizvajala parafinski vosek od leta 1975. Vendar poudarja, da je do leta 2001 prodajala skoraj izključno družbama SIMP in SER, ne da bi pri tem imela dejansko strukturo trženja teh proizvodov.

200 Ugotoviti je treba, da le dejstvo, da sta večji del proizvodnje parafinskih voskov družbe Eni prodali družbi SIMP in SER pred letom 2002, ne izkazuje poznejšega vstopa na zadevni trg, saj proizvodnja parafinskih voskov in njihova prodaja prodajnim posrednikom ali predelovalcem prav tako pomeni prisotnost na trgu.

201 Vsekakor je treba poudariti, da se sodna praksa, ki jo navaja tožeča stranka, in sicer sodbe, v katerih je omenjen poznejši vstop na trg, nanaša na uporabo Smernic iz leta 1998. V teh smernicah pa je trajanje kršitve manj vplivalo na znesek globe, saj so leta udeležbe v kartelu pomenila le dodaten znesek. Nasprotno pa je v sistematiki Smernic iz leta 2006 število let množitelj vrednosti prodaje, tako da je znesek globe matematično sorazmeren s trajanjem udeležbe pri kršitvi, razen manjšega dela zneska globe, imenovanega „vstopna pristojbina“.

202 V skladu z novo sistematiko Smernic iz leta 2006 je torej načeloma poznejši vstop na trg že dovolj upoštevan v znižani vrednosti množitelja, določenega na podlagi trajanja.

203 Splošno sodišče meni, da v tej zadevi zgolj dejstvo, da je tožeča stranka pred letom 2002 veliko večino parafinskih voskov, ki jih je proizvedla, prodala le dvema družbama, ni dejavnik, ki bi lahko pomenil olajševalno okoliščino, niti v kombinaciji z drugimi elementi, ki jih omenja tožeča stranka.

204 Zato je treba to trditev tožeče stranke zavrniti.

205 Drugič, družba Eni trdi, da ni bila vključena v dvostranske sestanke, razen če so bili ob navzkrižnih dobavah med dobavitelji parafinskih voskov ali stiskanega parafina taki stiki nujni.

206 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je v točki 275 obrazložitve izpodbijane odločbe navedeno:

„Komisija se je odločila, da ne bo preiskovala dvostranskih stikov, saj bi prizadevanja, ki bi jih bilo treba vložiti v to, da bi se dokazali dodatni elementi te kršitve, ne da bi to vidno spremenilo končni izid, bila nesorazmerna. Iz istega razloga se je Komisija odločila, da ne bo preiskovala drugih stikov, do katerih je prišlo zunaj tehničnih sestankov. Komisija tudi meni, da je zadostno dokazala obstoj enotne in trajajoče kršitve za ravnanja, ki jih je preiskovala.“

207 Zato je treba ugotoviti, da Komisija tudi ni upoštevala elementov v zvezi z dvostranskimi stiki zunaj tehničnih sestankov, ki se nanašajo na druge udeležence kartela. Udeležba vseh podjetij v kartelu je bila namreč dokazana na podlagi vsebine tehničnih sestankov, ki so jim ta prisostvovala. Zato trditev tožeče stranke o njeni nevpletenosti v dvostranske stike ne more biti dokaz za njeno omejeno udeležbo v kartelu.

208 Zato je treba to trditev kot brezpredmetno zavrniti.

209 Tretjič, družba Eni trdi, da svojim konkurentom nikoli ni poslala dopisov o spremembah svojih cen. V 150 dopisih, ki jih je zbrala Komisija, naj bi bila tožeča stranka omenjena dvakrat le kot naslovnik iz razlogov, ki so poleg tega neodvisni od kartela, in sicer njenih nakupov parafina od družbe Sasol.

210 Najprej, iz točk 113 in 299 obrazložitve izpodbijane odločbe izhaja, da so si nekateri udeleženci kartela izmenjali tarifne dopise, ki so jih poslali strankam. Tarifni dopisi pa se niso nanašali neposredno na razprave in protikonkurenčne dogovore, ki bremenijo družbo Eni, ampak le na nadzorni mehanizem izvrševanja le-teh.

211 Dalje, družba Shell je v izjavi z dne 14. junija 2006 navedla, da družbe MOL, Eni in Repsol strankam niso poslale tarifnih dopisov, temveč so sporočile svoje cene ustno. Tudi družba Total tarifnih dopisov ni pogosto pošiljala. Torej ker velik del udeležencev, in sicer trije ali štirje od devetih, strankam ni poslal tarifnih dopisov, ni mogel biti vpleten v izmenjavo tarifnih dopisov že zaradi svojih poslovnih praks, neodvisno od vprašanja strinjanja s tako prakso. Za ta podjetja tudi ni bila upoštevna olajševalna okoliščina iz naslova omejene udeležbe v kartelu.

212 Komisija zato ni ravnala nezakonito s tem, da ni upoštevala te okoliščine v korist družbe Eni.

213 Zato je treba to trditev zavrniti.

214 Četrtič, tožeča stranka neodvisno od vprašanj glede dvostranskih razprav in izmenjave tarifnih dopisov trdi, da je bila njena dejavnost na tehničnih sestankih omejena v primerjavi z drugimi udeleženci. V zvezi s tem se sklicuje na izjavo družbe Sasol, da „družba Eni ni bila zelo aktiven udeleženec ‚Blue Saloon'", in izjavo družbe Shell, da „glede cen, dogovorjenih na tehničnih sestankih, [S.] ne ve, ali sta se družbi Eni in Repsol, ki sta imeli na tehničnih sestankih bolj pasivno vlogo, zavezali k zvišanju cen in sprejetim odločitvam". Poleg tega tožeča stranka navaja, da je bila edino udeleženo podjetje, ki ni sodelovalo pri organizaciji tehničnih sestankov. Enega naj bi organizirala celo družba Repsol.

215 V zvezi s tem je Splošno sodišče že pojasnilo, da dejstvo, da so bila druga podjetja, ki so sodelovala pri enem in istem omejevalnem sporazumu, lahko dejavnejša od določenega udeleženca, ne pomeni, da je imel zadnji izključno pasivno ali posnemovalno vlogo. V poštev bi namreč lahko prišla samo popolna pasivnost, ki jo mora dokazati stranka, ki se nanjo sklicuje (zgoraj v točki 194 navedena sodba Trioplast Industrier/Komisija, točka 108; glej v tem smislu tudi zgoraj v točki 50 navedeno sodbo Bolloré in drugi/Komisija, točka 611).

216 O taki popolni pasivnosti pa ni mogoče sklepati na podlagi dejstva, da obtoženo podjetje ni organiziralo tajnih protikonkurenčnih sestankov.

217 Izjava družbe Shell, ki jo navaja tožeča stranka in je že preučena zgoraj v točki 89, sicer je upošteven element. Vendar del, ki ga citira tožeča stranka, ne more zadostovati za ugotovitev, da je bila njena udeležba v kartelu bistveno omejena.

218 Družba Shell se resda sklicuje na bolj pasivno vlogo zastopnikov družb Eni in Repsol na tehničnih sestankih. Vendar je njuna prisotnost na teh sestankih drugim udeležencem dala vtis, da sta ta pomembna proizvajalca tudi vključena v protikonkurenčne dogovore. Poleg tega je v isti izjavi družba Shell med podjetji, ki so soglašala z zvišanjem cen in najnižjimi cenami, omenila tudi družbo Eni.

219 Opozoriti je treba, da je bila družba Eni redni udeleženec tehničnih sestankov med letoma 2002 in 2005 ter je bila v tem obdobju prisotna na vsaj desetih od trinajstih tehničnih sestankih.

220 Glede na vse navedeno Splošno sodišče ugotavlja, da Komisija ni kršila ne člena 81 ES, ne člena 23 Uredbe št. 1/2003, ne Smernic iz leta 2006 in ne načela enakega obravnavanja s tem, da je v točki 690 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da „v obdobju, ko je družba Eni sodelovala v kartelu, njeno ravnanje ni bilo nič drugačno od ravnanja drugih članov“.

221 Druge trditve tožeče stranke te ugotovitve ne morejo izpodbiti.

222 Prvič, tožeča stranka trdi, da ni mogla uveljavljati olajševalnih okoliščin na podlagi učinkovitega sodelovanja s Komisijo zunaj področja uporabe Obvestila o prizanesljivosti iz leta 2002. Družba Eni je sicer podala vse informacije, ki jih je imela, vendar naj ravno zaradi svoje postranske vloge na tehničnih sestankih ne bi imela dokumentov glede sestankov, da bi podprla obstoj kartela. Tako naj bi bila zaradi nepriznavanja njene pasivne vloge kaznovana dvojno.

223 Najprej, kot je pravilno ugotovila Komisija, ker se je družba Eni dobro zavedala protikonkurenčnih ravnanj, ki so se odvijala na tehničnih sestankih, je nič ni oviralo, da ne bi vložila prijave zaradi prizanesljivosti pred vsemi drugimi podjetji udeleženci in tako uživala popolno ali delno imuniteto na podlagi Obvestila o prizanesljivosti iz leta 2002.

224 Dalje, spomniti je treba, da Obvestilo o prizanesljivosti iz leta 2002 v točkah 3 in 4 določa:

„Komisija se zaveda, da so nekatera podjetja, ki so vpletena v tovrstne nezakonite sporazume, pripravljena prekiniti svoje sodelovanje in jo obvestiti o obstoju takšnih sporazumov, vendar pa jih od tega odvračajo visoke globe, katerim so lahko izpostavljena. Komisija meni, da je v interesu [Unije] zagotoviti ugodno obravnavo podjetjem, ki z njo sodelujejo. Interesi potrošnikov in državljanov pri zagotavljanju, da se tajni karteli odkrijejo in kaznujejo, odtehtajo interes po kaznovanju takšnih podjetij, ki Komisiji omogočijo, da takšne prakse odkrije in prepove.“

225 Cilj programa prizanesljivosti torej ni, da se podjetjem, ki so udeležena v tajnih kartelih, z obvestilom o začetku postopka Komisije nudi možnost, da se izognejo finančnim posledicam njihove odgovornosti, temveč ta, da se v interesu potrošnikov in evropskih državljanov s spodbujanjem udeležencev v kartelih, da te razkrijejo, olajša odkrivanje takšnih praks in nato v upravnem postopku pomagati Komisiji pri rekonstrukciji upoštevnih dejstev, kolikor je mogoče. Zato ugodnosti, ki jih lahko pridobi podjetje, ki je udeleženo pri takšnih praksah, ne smejo presegati ravni, ki je potrebna za zagotovitev polnega učinka programa prizanesljivosti in upravnega postopka, ki poteka pred Komisijo.

226 Noben interes evropskega potrošnika pa ne utemeljuje zahteve, da Komisija prizna ugodnosti imunitete pred globo ali zmanjšanja zneska globe več podjetjem, kot je potrebno, da se zagotovi polni učinek programa prizanesljivosti in njenega upravnega postopka. Zato ni utemeljeno priznati ugodnosti take imunitete ali zmanjšanja podjetjem, ki niso prva predložila dokazov, ki Komisiji omogočajo, da izvede preiskave ali ugotovi kršitev, ali ji še drugače in učinkovito pomagajo v upravnem postopku.

227 Zato se podjetja, ki dejansko niso podala informacij, ki bi dosti pripomogle pri preiskavi Komisije, ne morejo veljavno sklicevati na okoliščine, ki izhajajo iz njihovega lastnega položaja, in ne iz ravnanja Komisije, ter naj bi domnevno otežile njihovo sodelovanje. Vrednost sodelovanja se namreč vrednoti z vidika koristnosti prispevka zadevnega podjetja za upravni postopek, ki ga vodi Komisija.

228 Zato je treba to trditev tožeče stranke zavrniti.

229 Drugič, tožeča stranka meni, da čeprav je redno sodelovala na tehničnih sestankih med letoma 2002 in 2005, je bil njen interes omejen na tehnične razprave, z izključitvijo protikonkurenčne vsebine teh sestankov.

230 Glede tega je treba izpostaviti analizo iz zgornjih točk od 108 do 114, iz katerih izhaja, da tožeča stranka ni dokazala svoje odsotnosti interesa, ki pa tako ali tako ni upošteven dejavnik pri presoji njene odgovornosti za storjeno kršitev.

231 Komisija torej ni storila ničesar nezakonitega pri presoji domnevne postranske in/ali pasivne vloge družbe Eni v kartelu, saj je bila ta presoja vpletena v preučitev pogoja o bistveno omejeni udeležbi v kartelu (glej točko 220 zgoraj).

– Obrazložitev izpodbijane odločbe

232 Glede domnevno pomanjkljive obrazložitve je treba navesti, da so trditve tožeče stranke na straneh od 41 do 43 odgovora na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah v bistvu enake trditvam zgoraj v točkah 193, 197, 205, 209 in 214.

233 Obrazložitev Komisije glede zavrnitve teh trditev je resda kratka. V točki 690 obrazložitve izpodbijane odločbe se je Komisija omejila na navedbo, da „ravnanje družbe Eni v obdobju, ko je sodelovala v kartelu, ni bilo nič drugačno od ravnanja drugih članov“.

234 V skladu z ustaljeno sodno prakso je treba zahtevo po obrazložitvi presojati glede na okoliščine posameznega primera, zlasti glede na vsebino akta, značilnosti navedenih razlogov in interes za prejem pojasnil, ki ga lahko imajo naslovniki akta ali druge osebe, ki jih ta akt neposredno in posamično zadeva. V obrazložitvi ni treba podrobno navesti vseh upoštevnih dejanskih in pravnih okoliščin, ker je treba vprašanje, ali je obrazložitev posameznega akta v skladu z zahtevami iz člena 253 ES, presojati ne samo glede na njegovo besedilo, ampak tudi glede na njegov kontekst in skupek pravnih pravil, ki urejajo zadevno področje (sodbi Sodišča z dne 2. aprila 1998, Komisija/Sytraval in Brink’s France, C-367/95 P, Recueil, str. I-1719, točka 63, in z dne 10. julija 2008, Bertelsmann in Sony Corporation of America/Impala, C-413/06 P, ZOdl., str. I-4951, točki 166 in 178).

235 V tej zadevi je Komisija navedla, da je upoštevala le obdobje udeležbe tožeče stranke v kartelu. Navedla je, da trditve o poznejšem vstopu tožeče stranke na trg ni obravnavala.

236 Glede nevpletenosti tožeče stranke v dvostranske stike in izmenjavo tarifnih dopisov zadostuje opozoriti, da Komisija pri ugotavljanju kršitve ni upoštevala dokazov o dvostranskih stikih zunaj tehničnih sestankov (glej točki 207 in 208 zgoraj). Vendar ni mogoče ugotoviti Komisijine pomanjkljive obrazložitve iz razloga, da naj ne bi bile podrobno preučene trditve, ki so večinoma brezpredmetne z vidika presoje olajševalnih okoliščin v posebnem okviru izpodbijane odločbe.

237 Poleg tega je glede ugotovitve Komisije, da „ravnanje družbe Eni v obdobju, ko je sodelovala v kartelu, ni bilo nič drugačno od ravnanja drugih članov“, treba v obrazložitvi Komisije v zvezi s tem zajeti tudi preučitev, v izpodbijani odločbi, vsebine tehničnih sestankov in dokazov o prisotnosti družbe Eni na teh sestankih. Ta pregled in iz njega izpeljane ugotovitve je treba poleg tega obravnavati z vidika vseh dokumentov in izjav, za katere je vedela tožeča stranka in so del okvira izpodbijane odločbe.

238 Vendar čeprav sta družbi Sasol in Shell opisali vlogo zastopnikov družbe Eni na tehničnih sestankih kot precej pasivno oziroma „ne zelo aktivno“, je treba poudariti, da je družba Shell v isti izjavi z dne 14. junija 2006 med podjetji, ki so soglašala z zvišanjem cen in najnižjimi cenami, omenila tudi družbo Eni in še navedla, da družbe MOL, Repsol in Eni po tehničnih sestankih svojim strankam niso poslale dopisov o zvišanju cene, ampak „so jih o zvišanju cen raje obvestile ustno“ (glej točko 89 zgoraj). Zato je tudi glede na dobro utemeljene trditve v izpodbijani odločbi, da je bila družba Eni prisotna na vsaj desetih tehničnih sestankih od trinajstih med 21. februarjem 2002 in 28. aprilom 2005, v njej dovolj elementov, s katerimi se lahko tako družbi Eni kot sodišču Unije pojasni razloge, zakaj udeležbe družbe Eni v kartelu ni mogoče šteti za bistveno omejeno.

239 Komisija zato ni kršila obveznosti obrazložitve glede preučitve domnevno postranske ali pasivne vloge družbe Eni pri kršitvi.

240 Glede na navedeno je treba očitek o nepriznavanju postranske ali pasivne vloge družbe Eni pri kršitvi zavrniti.

Neuporaba sporazumov o določanju cen s strani družbe Eni

241 Navesti je treba, da sta „bistveno omejeno sodelovanje“ v kartelu in izognitev njegovemu izvajanju kumulativna pogoja za olajševalno okoliščino, ki jo določa točka 29, tretja alinea, Smernic iz leta 2006. Tožeča stranka pa ni dokazala, da je bila njena udeležba bistveno omejena. Zato njen očitek o nezakonitosti zavrnitve, v izpodbijani odločbi, teh trditev o izognitvi uporabe kartela v nobenem primeru ne more biti tehten za ugotovitev kršitve Smernic iz leta 2006 s strani Komisije.

242 Vendar pa bo Splošno sodišče zaradi celovitosti preučilo trditve tožeče stranke.

– Utemeljenost izpodbijane odločbe

243 V točki 695 obrazložitve izpodbijane odločbe je Komisija navedla:

„[…] Komisija glede trditev družbe Eni pripominja, da iz podatkov, ki jih je sporočila družba Eni v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, izhaja, da je ta zvišala svoje cene petkrat med letoma 2002 in 2005. Komisija tudi opominja, da poskusi zvišanja cen pogosto niso bili uspešni zato, ker stranke zvišanih cen niso sprejele, in ne zaradi ravnanja podjetja, ki se sklicuje na olajševalno okoliščino. Komisija zato meni, da trditve družbe Eni […] ne dokazujejo niti neuporabe zvišanih cen in niti tega, da ni bilo poskusa zvišanja cen. Glede tarifnih dopisov je Komisija že predhodno pojasnila, da ti dopisi niso bili edini izvedbeni mehanizem. To, da naj Komisija ne bi mogla dokazati, da so bili ti dopisi redno poslani in prejeti, zato ne omogoča sklepanja, da izvedbe ni bilo. V tem okviru Komisija tudi trdi, da si lahko udeleženci tehničnih sestankov informacije o zvišanju cen izmenjajo tudi drugače.“

244 V skladu s sodno prakso je treba preveriti, ali je na podlagi okoliščin, ki jih je navedla tožeča stranka, mogoče dokazati, da se je v obdobju, ko je pristopila k protipravnim dogovorom, dejansko ognila izvajanju teh dogovorov, tako da je na trgu ravnala konkurenčno (sodba Splošnega sodišča z dne 9. julija 2003, Archer Daniels Midland in Archer Daniels Midland Ingredients/Komisija, T-224/00, Recueil, str. II-2597, točka 268, in zgoraj v točki 50 navedena sodba Bolloré in drugi/Komisija, točka 625).

245 V skladu z ustaljeno sodno prakso dejstva, da se podjetje, za katero je dokazano, da je sodelovalo pri usklajevanju cen s svojimi konkurenti, na trgu ni obnašalo v skladu z dogovorom z njimi, ni nujno treba upoštevati kot olajševalno okoliščino pri določanju zneska globe, ki jo je treba naložiti. Podjetje, ki kljub usklajevanju s konkurenti vodi bolj ali manj neodvisno tržno politiko, lahko enostavno poskuša izkoristiti omejevalni sporazum v svojo korist (zgoraj v točki 144 navedena sodba Cascades/Komisija, točka 230, in zgoraj v točki 165 navedena sodba Jungbunzlauer/Komisija, točka 269).

246 Zato je treba preveriti, ali je na podlagi teh okoliščin mogoče ugotoviti, da je tožeča stranka v obdobju, ko je sodelovala pri protipravnih dogovorih, dejansko vzdržala njihovega izvajanja s tem, da je na trgu ravnala konkurenčno, ali vsaj da je očitno in bistveno kršila obveznosti za izvajanje tega omejevalnega sporazuma, tako da je motila njegovo delovanje (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 15. marca 2006, Daiichi Pharmaceutical/Komisija, T-26/02, ZOdl., str. II-713, točka 113).

247 Prvič, tožeča stranka trdi, da ni nikoli uporabila zvišanja cen, o katerih so se dogovorili drugi udeleženci na tehničnih sestankih. V zvezi s tem se sklicuje na trditve, podane v okviru drugega tožbenega razloga. Preglednica o razvoju prodajnih cen parafina „133“, ki jo je tožeča stranka predložila, naj bi razkrivala nihanje cen, in ne niza zvišanj, kot so navedena v izpodbijani odločbi. Na iste trditve se sklicuje tudi glede indeksiranja njenih cen glede kotizacije, ki je navedeno v poročilu *ISIS-LOR* v zvezi s prodajo družbama SIMP in SER.

248 Najprej je treba opozoriti, da so bile podobne trditve že preučene v točki 140 in naslednjih zgoraj.

249 Zgoraj omenjena preglednica se namreč nanaša le na prodajo parafina „133“ družbi SIMP, za katero so bile cene, ki jih je uporabljala tožeča stranka, očitno stabilnejše in ki je bila zaradi svoje kupne moči v dobrem položaju, da se upre vsakemu poskusu zvišanja cen družbe Eni. Navedena preglednica ne vsebuje nobene navedbe o razvoju cen družbe Eni v razmerju do njenih končnih kupcev, ki so bolj izpostavljeni manipulacijam cen, ki izvirajo iz kartela. Dodati je treba, da je parafin „133“ le eden od številnih vrst parafinskih voskov, ki jih proizvaja tožeča stranka. Zato so informacije, ki jih je zadnja podala, zelo selektivne in na njihovi podlagi ni mogoče narediti splošnega zaključka glede vseh vrst parafinskih voskov, ki jih proizvaja in prodaja vsem svojim kupcem.

250 Dalje, tožeča stranka ne more veljavno ugovarjati Komisiji, da ne obstaja soodvisnost med informacijami, pridobljenimi na tehničnih sestankih, in preglednico, vsebovano v tožbi. Iz več zgoraj citiranih izjav namreč izhaja, da zvišanj cen, dogovorjenih na tehničnih sestankih, ni mogoče uporabiti na splošno za vse stranke. Družba Shell je izjavila, da je bilo mogoče uporabiti približno dve tretjini dogovorjenih zvišanj. Poleg tega obstaja veliko pokazateljev, da udeleženci pogosto sploh niso mogli izvršiti dogovorjenega dviga cen. Udeleženci so tudi pogosto osredotočili svoja prizadevanja na ohranitev cen ali zaustavitev znižanja cen, ne pa na dogovorjeno zvišanje.

251 Dodati je treba, da so v skladu z zgoraj v točki 42 navedeno sodno prakso dokazi o kartelu običajno nepopolni in razpršeni, kot v tej zadevi, tako da je Komisiji uspelo sestaviti le manjši del vsebine tehničnih sestankov. Že iz tega razloga lahko Komisija le redko preuči soodvisnost med rezultatom nezakonitih razprav o cenah in razvojem cen, ki jih uporabljajo posamezni člani kartela. Zato ni utemeljeno, da bi udeležencem iz naslova olajševalne okoliščine priznali ugodnost zaradi neuporabe dogovorov o cenah le na podlagi dejstva, da razvoja cen nekaterih proizvodov, ki se uporabljajo za nekatere stranke, ni mogoče neposredno povezati z nepopolnimi in razpršenimi informacijami, ki jih ima Komisija.

252 Nazadnje, v vsakem primeru dejstvo, da je cena parafina „133“, ki se je prodajal družbi SIMP, zrasla – s 542 EUR 1. januarja 2002 na 588 EUR 1. aprila 2005 – le za 8,48 %, ne more dokazati, da je družba Eni kršila dogovore o izvrševanju kartela v smislu, da bi rušila njegovo delovanje.

253 Zato trditve tožeče stranke glede zadevne preglednice o razvoju cen ne morejo izkazati, da se je ta dejansko izognila protipravnim ravnanjem.

254 Drugič, tožeča stranka navaja, da ni sodelovala pri izmenjavi tarifnih dopisov o zvišanju cen, namenjenih strankam, temveč jih je vzajemno izmenjala z nekaterimi udeleženci kartela.

255 Glede tega je treba spomniti na ugotovitev v točki 211 zgoraj, in sicer da velik del udeležencev, in sicer trije ali štirje od devetih, med njimi tožeča stranka, kupcem ni poslal tarifnih dopisov, saj so ti udeleženci svoje cene sporočili ustno.

256 Poleg tega je bilo izvrševanje sporazuma večinoma v upoštevanju – med pogajanji o cenah s strankami – informacij, dobljenih na tehničnih sestankih. Zato dejstvo, da družba Eni ni sodelovala pri izmenjavi tarifnih dopisov, ki je bolj kot ne nadzorni mehanizem izvrševanja dogovorov o cenah, ne more biti dokaz, da se je izognila protipravnim ravnanjem.

257 Iz navedenega izhaja, da je očitek tožeče stranke glede njene domnevne izognitve kršitvi brez dejanske podlage.

258 Zato Komisija v tem okviru ni kršila ne člena 81 ES, ne člena 23 Uredbe št. 1/2003, ne Smernic iz leta 2006 in ne načela enakega obravnavanja.

– Utemeljitev izpodbijane odločbe

259 Glede domnevne kršitve obveznosti obrazložitve je treba spomniti, da je v ugotovitvah iz točke 695 obrazložitve izpodbijane odločbe dodana preučitev Komisije v izpodbijani odločbi glede vsebine tehničnih sestankov in dokazov o prisotnosti družbe Eni na le-teh. To preučitev in ugotovitve v njej je treba dalje obravnavati z vidika celote dokumentov in izjav, za katere je vedela tožeča stranka in so del okvira izpodbijane odločbe.

260 Obrazložitev omogoča tožeči stranki in Splošnemu sodišču, da razumeta razloge, zakaj Komisija ni priznala zatrjevane izognitve kršitvi.

261 Zato nobeden od dveh kumulativnih pogojev za uporabo olajševalne okoliščine, ki je določa točka 29, tretja alinea, Smernic iz leta 2006, v tej zadevi ni izpolnjen. Komisija je pravno zadostno dokazala, da udeležba družbe Eni pri kršitvi ni bila bistveno omejena in da se dejansko ni izognila uporabi protikonkurenčnih dogovorov s sprejetjem konkurenčnega ravnanja na trgu.

262 Treba je še poudariti, da je Splošno sodišče podrobno pregledalo dokumentacijo, na katero se je oprla Komisija v izpodbijani odločbi. Ob izvrševanju svoje neomejene sodne pristojnosti sklepa, da ni utemeljeno nikakršno znižanje globe, naložene tožeči stranki, iz naslova domnevne bistveno omejene udeležbe v kartelu, domnevno postranske ali pasivne vloge v njem, domnevne izognitve uporabi protikonkurenčnih dogovorov ali domnevnega neizvrševanja kartela s strani tožeče stranke.

263 Glede na navedeno je treba peti tožbeni razlog zavrniti.

Šesti tožbeni razlog: nepravilno neupoštevanje malomarnosti družbe Eni kot olajševalne okoliščine

264 Tožeča stranka trdi, da je Komisija nepravilno zavrnila upoštevanje olajševalne okoliščine glede malomarnosti. S tem naj bi Komisija kršila člen 81 ES, člen 23 Uredbe št. 1/2003 in Smernice iz leta 2006. Predlaga, naj Splošno sodišče razglasi za nično izpodbijano odločbo v delu, v katerem je Komisija zavrnila upoštevanje te olajševalne okoliščine, in nato ponovno izračuna znesek globe.

265 Uvodoma je treba spomniti, da se v skladu s točko 29, druga alinea, Smernic iz leta 2006 o olajševalnih okoliščinah osnovni znesek globe lahko zniža, kadar zadevno podjetje dokaže, da je bila kršitev storjena iz malomarnosti.

266 V točki 708 obrazložitve izpodbijane odločbe je navedeno:

„Družba Eni tudi navaja, da ni imela namena storiti kršitve glede na to, da je njen zastopnik […] prisostvoval sestankom brez najmanjšega namena kršiti pravila o konkurenci […] Na obravnavi je družba Eni navedla, da je njen zastopnik mislil, da je navzoč na zakonitih sestankih EWF, dejansko pa je bil prisoten na tehničnih sestankih. Komisija pripominja, da izjave družbe Eni ne temeljijo na nobenem dokazu. Komisija meni, da je malo verjetno, da so zastopniki družbe Eni prisostvovali sestankom brez namena delovanja. Glede prepričanja [MO.], ki je bil prisoten na sestankih EWF, Komisija ne more razumeti, kako je mogoč tak nesporazum glede na to, da niti vabilo niti organizacija sestankov ne izkazujeta niti najmanjše povezave z EWF.“

267 Tožeča stranka navaja, da je predložila dokaz o svoji malomarnosti. Sklicuje se na zabeležko MO. svojemu nadrejenemu, D., v skladu s katero je bil navzoč na „sestanku vodilnih evropskih proizvajalcev parafinov in stiskanega parafina, organiziranemu pod okriljem EWF, h kateremu je [družba Eni] nedavno pristopila“. Iz tega izhaja, da je bil MO. prepričan, da sodeluje na zakonitem sestanku, organiziranem v okviru EWF.

268 Glede tega je treba navesti, da malomarnosti družbe Eni v tej zadevi ni mogoče dokazati, saj je bila protikonkurenčna vsebina tehničnih sestankov jasna in očitna ter je MO. kljub temu sodeloval na vsaj desetih tehničnih sestankih od trinajstih med 21. februarjem 2002 in 28. aprilom 2005.

269 Glede na očitno protikonkurenčno vsebino tehničnih sestankov je dejstvo, da je šlo na podlagi informacij, ki jih je MO. dal D., za sestanke, organizirane pod okriljem EWF, brezpredmetno.

270 Vprašanje, ali je imel D. pravilno sliko o razpravah na tehničnih sestankih, je prav tako brezpredmetno. Komisija je namreč pristojna kaznovati podjetje, ki je storilo kršitev, le, če je kršitveno dejanje storila oseba, ki je splošno pooblaščena za delovanje v imenu podjetja (sodba Sodišča z dne 7. junija 1983, Musique Diffusion française in drugi/Komisija, od 100/80 do 103/80, Recueil, str. 1825, točka 97, in zgoraj v točki 196 navedena sodba Tokai Carbon in drugi/Komisija, točka 277). MO. kot upravljavca s proizvodi, najprej zaposlenega pri družbi AgipPetroli, nato pri družbi Eni, pa je treba obravnavati kot osebo, ki je splošno pooblaščena za delovanje v imenu družbe Eni.

271 Glede trditev tožeče stranke o odsotnosti interesa družbe Eni za sodelovanje v kartelu je treba napotiti na analizo v točkah od 108 do 121 zgoraj.

272 Šesti tožbeni razlog je zato treba zavrniti.

Četrti tožbeni razlog: napačna ugotovitev oteževalne okoliščine ponovne kršitve

273 Tožeča stranka trdi, da je Komisija kršila člen 81 ES, člen 23 Uredbe št. 1/2003 in Smernice iz leta 2006, načeli pravne varnosti in enakega obravnavanja ter je zlorabila svoje pooblastilo s tem, da je zvišala osnovni znesek globe za 60 % zaradi oteževalne okoliščine ponovne kršitve. Zato Splošnemu sodišču predlaga, naj razglasi izpodbijano odločbo za nično v delu, v katerem ji je Komisija zaradi ponovne kršitve zvišala znesek globe, ki ji jo je naložila, za 60 %. Podredno Splošnemu sodišču predlaga, naj zvišano stopnjo, ki jo je uporabila Komisija, zniža.

274 V skladu s točko 28 Smernic iz leta 2006 se lahko osnovni znesek globe poveča, kadar Komisija ugotovi, da obstajajo oteževalne okoliščine. Ena od oteževalnih okoliščin je ponovna kršitev, kot je opredeljena v isti točki, ki je nadaljevanje ali ponovitev enake ali podobne kršitve, potem ko Komisija ali nacionalni organ, pristojen za konkurenco, ugotovi, da je to podjetje kršilo člen 81 ES ali 82 ES. V takem primeru se osnovni znesek globe zviša do 100 % za ugotovljeno kršitev.

275 Pojem ponovitve kršitve, kot je razumljen v več nacionalnih pravnih redih, pomeni, da je neka oseba ponovila kršitve, potem ko je za podobne kršitve že bila kaznovana (sodbi Splošnega sodišča z dne 11. marca 1999, Thyssen Stahl/Komisija, T-141/94, Recueil, str. II-347, točka 617, in z dne 30. septembra 2003, Michelin/Komisija, T-203/01, Recueil, str. II-4071, točka 284).

276 Morebitna ponovna kršitev je eden od dejavnikov, ki se upoštevajo pri analizi teže zadevne kršitve (zgoraj v točki 42 navedena sodba Aalborg Portland in drugi/Komisija, točka 91, in zgoraj v točki 160 navedena sodba Groupe Danone/Komisija, točka 26).

277 Kot izhaja iz točke 673 obrazložitve izpodbijane odločbe, so v tej zadevi družba Eni ali njene hčerinske družbe pred sodelovanjem v kartelu že bile naslovnice prejšnjih odločb Komisije v zvezi s karteli. Šlo je za odločbo Komisije 86/398/EGS z dne 23. aprila 1986 v zvezi s postopkom na podlagi člena [81 ES]

(IV/31.149 – Polipropilen) (UL L 230, str. 1, v nadaljevanju: odločba Polipropilen) in odločbo Komisije 94/599/ES z dne 27. julija 1994 v zvezi s postopkom na podlagi člena [81 ES] (IV/31865 – PVC) (UL L 239, str. 14, v nadaljevanju: odločba PVC II).

278 Tožeča stranka trdi, da nikoli ni bila naslovnica kakršne koli odločbe o kršitvi. Postopka, ki sta potekala glede sprejetja odločb Polipropilen in PVC II, sta bila, nasprotno, vodena zoper družbi Anic SpA in EniChem SpA. V teh odločbah nikjer ni omenjena družba Eni. Ta naj ne bi prejela nobenih zahtev za informacije, sodelovala naj ne bi v nobeni vlogi v zadevnih postopkih niti naj ne bi imela možnosti izvajati svojih pravic do obrambe.

279 Komisija naj bi torej v izpodbijani odločbi objektivno pripisala družbi Eni odgovornost za delovanje drugih pravnih subjektov, in to retroaktivno po 25 letih. Tak pristop naj bi pomenil kršitev načela osebne odgovornosti, načela pravne varnosti in pravic do obrambe družbe Eni, saj ta ob sprejetju odločb Polipropilen in PVC II ni mogla izpodbijati odgovornosti, ki ji jo je pozneje pripisala Komisija v izpodbijani odločbi.

280 Komisija meni, da je trditev tožeče stranke v nasprotju s sodno prakso glede domneve o dejanskem odločilnem vplivanju matične družbe na hčerinsko družbo, ki je v njeni stoodstotni lasti ali skoraj stoodstotni lasti. V takem primeru naj Komisiji ne bi bilo treba predložiti nobenega dodatnega dokaza, kadar zadevne družbe same ne predložijo dokazov, s katerimi izpodbijajo to domnevo, kot naj bi bilo v tej zadevi.

281 Iz navedb strank izhaja, da je glavno vprašanje, predloženo v presojo Splošnemu sodišču v okviru tega tožbenega razloga, upoštevnost domneve gospodarske enote med matično in hčerinskimi družbami, ki so v njeni stoodstotni lasti, v posebnem okviru ponovne kršitve, znotraj katerega so hčerinske družbe storile kršitve, ki jih je Komisija sankcionirala na podlagi prejšnjih odločb, v katerih odgovornosti za delovanje hčerinskih družb ni pripisala matični družbi.

282 Opozoriti je treba, da konkurenčno pravo Unije zadeva dejavnosti podjetij in da pojem podjetja zajema vse subjekte, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, ne glede na njihovo pravno obliko in njihov način financiranja (glej sodbo Sodišča z dne 10. septembra 2009, Akzo Nobel in drugi/Komisija, C-97/08 P, ZOdl., str. I-8237, točka 54 in navedena sodna praksa).

283 Protikonkurenčno ravnanje podjetja se tako lahko pripiše drugemu podjetju, če prvo svojega ravnanja na trgu ni določilo neodvisno, zlasti ob upoštevanju gospodarskih in pravnih povezav med njima (sodba Sodišča z dne 28. junija 2005, Dansk Rørindustri in drugi/Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P, ZOdl., str. I-5425, točka 117, in zgoraj v točki 282 navedena sodba Akzo Nobel in drugi/Komisija, točka 58).

284 V posebnem primeru, v katerem je matična družba stoodstotna lastnica kapitala hčerinske družbe, ki je kršila konkurenčna pravila Unije, ta matična družba po eni strani lahko odločilno vpliva na ravnanje te hčerinske družbe, po drugi strani pa obstaja izpodbojna domneva, da ta matična družba dejansko odločilno vpliva na njeno ravnanje. V teh okoliščinah za domnevo, da matična družba odločilno vpliva na poslovno politiko hčerinske družbe, zadostuje, da Komisija dokaže, da je ves kapital hčerinske družbe v lasti matične družbe. Komisija bo tako lahko matično družbo štela za solidarno odgovorno za plačilo globe, naložene njeni hčerinski družbi, razen če ta matična družba, ki mora to domnevo ovreči, ne predloži zadostnih dokazov, da njena hčerinska družba na trgu ravna samostojno (zgoraj v točki 282 navedena sodba Akzo Nobel in drugi/Komisija, točki 60 in 61 in navedena sodna praksa).

285 V skladu s sodno prakso so zadevna podjetja dolžna predložiti vse dokaze o organizacijskih, poslovnih in pravnih povezavah med hčerinsko in matično družbo, ki bi po njihovem mnenju lahko pokazali, da ne sestavljata enotnega gospodarskega subjekta. Splošno sodišče mora namreč pri presoji upoštevati vse predložene dokaze, katerih narava in pomembnost se lahko glede na posebne značilnosti vsake

obravnavane zadeve spreminjata (sodbi Splošnega sodišča z dne 12. decembra 2007, Akzo Nobel in drugi/Komisija, T-112/05, ZOdl., str. II-5049, točka 65, in z dne 13. julija 2011, Eni/Komisija, T-39/07, ZOdl., str. II-4457, točka 95).

286 Tožeča stranka trdi, da je s pripisovanjem fiktivne odgovornosti zaradi ponovne kršitve, na podlagi domneve o gospodarski enoti med hčerinsko in matično družbo, ki temelji na kapitalskih povezavah, navedena domneva postala neovrgljiva, saj tožeča stranka ni mogla izvrševati svojih pravic do obrambe v postopkih, na podlagi katerih sta bili sprejeti odločbi Polipropilen in PVC II.

287 Komisija se je v točkah od 674 do 676 obrazložitve izpodbijane odločbe omejila na navajanje, da je bila odločba Polipropilen naslovljena posebej na družbo Anic, odločba PVC II pa posebej na družbo EniChem. Po mnenju Komisije sta bili ti naslovnici v obdobju kršitve del „skupin, ki so se razvile in postale današnja skupina Eni“, tako da je bila družba Eni že naslovnica prejšnjih odločb o ugotovitvi kršitve člena 81 ES.

288 Komisija se je v točki 678 obrazložitve izpodbijane odločbe oprla na zgoraj v točki 275 navedeno sodbo Michelin/Komisija (točka 290) in ocenila:

„[…] Odločbi [Polipropilen in PVC II] sta bili sprejeti zoper subjekte, ki so bili del podjetja na datum storitve kršitve […] Ponovno kršitev je mogoče ugotoviti tudi za hčerinsko družbo zadevne skupine glede pretekle kršitve, ki jo je storila druga hčerinska družba iste skupine, tudi če matična družba ni bila naslovnica prejšnje odločbe o prepovedi […] Notranje reorganizacije v nobenem primeru ne morejo vplivati na presojo o obstoju oteževalne okoliščine. Komisija še opozarja, da ni zavezana nasloviti odločbe na krovno družbo, temveč lahko naslovnika odločbe določi po prosti presoji.“

289 Prvič, treba je ugotoviti, da tožeča stranka v zadevi, v kateri je bila izdana zgoraj v točki 275 navedena sodba Michelin/Komisija, v nasprotju s to zadevo ni izpodbijala pripadnosti dveh hčerinskih družb in matične družbe isti skupini in niti ni zatrjevala kršitve pravic do obrambe matične družbe glede retroaktivnega pripisovanja odgovornosti za kršitev, ki jo je storila druga hčerinska družba, navedena v prejšnji odločbi. To je razlog, da je v navedeni sodbi Splošno sodišče lahko zavrnilo tožbo, ne da bi se opredelilo o morebitnem upoštevanju dokazov, ki bi lahko obrnili domnevo o odgovornosti, in ne o izvrševanju pravic do obrambe v tem okviru. Nasprotno pa glede na to, da družba Eni v tej zadevi navaja tehtne argumente v zvezi s tem, Splošno sodišče ne more samodejno prenesti rešitve, sprejete v zgoraj v točki 275 navedeni sodbi Michelin/Komisija, v to zadevo.

290 Drugič, glede domneve o izvrševanju dejanskega odločilnega vpliva matične družbe na hčerinsko družbo, ki temelji na stoodstotni lasti ali skoraj stoodstotni lasti hčerinske družbe s strani matične družbe, se je umestno sklicevati na razvoj sodne prakse sodišč Unije od sprejetja zgoraj v točki 275 navedene sodbe Michelin/Komisija.

291 Natančneje, Sodišče je v sodbah z dne 20. januarja 2011, General Química in drugi/Komisija (C-90/09 P, ZOdl., str. I-1, točke od 104 do 109) in z dne 29. septembra 2011, Elf Aquitaine/Komisija (C-521/09 P, ZOdl., str. I-8947, točke 153, 167 in 168) poudarilo pomembnost preučitve argumentov kaznovanih podjetij glede ovrženja domneve o izvrševanju dejanskega odločilnega vpliva matične družbe na hčerinsko družbo.

292 Tretjič, treba je poudariti, da ker družba Eni ni bila naslovnica odločbe Polipropilen niti odločbe PVC II, ni dobila nobene možnosti, da bi v upravnih postopkih, ki so vodili do sprejetja navedenih odločb, predstavila dokaze, s katerimi bi lahko ovrgla domnevo o izvrševanju dejanskega odločilnega vpliva matične družbe na hčerinsko družbo, na podlagi katerih je Komisija več kot štirinajst let pozneje v okviru izpodbijane odločbe ugotovila ponovno kršitev s strani družbe Eni.

293 Res je sicer, da je Komisija v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki ga je v okviru postopka, ki je vodil so sprejetja izpodbijane odločbe, v okviru oteževalnih okoliščin navedla, da „so pred kršitvijo ali v obdobju kršitve vsaj družbe Eni, Shell in Total že bile naslovnice [njenih] prejšnjih odločb […] glede kartelov“, in dodala, da je šlo za odločbi Polipropilen in PVC II.

294 Vendar ta navedba v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah ne more zadostiti zahtevam, ki jih narekuje spoštovanje pravic do obrambe, ki se kaže v dejanski možnosti za predložitev dokaza, ki lahko navedeno domnevo ovrže.

295 V zvezi s tem je treba poudariti, da v skladu s sodno prakso Sodišča, prvič, načelo spoštovanja pravice do obrambe izključuje, da bi se lahko za zakonito štela odločba, s katero Komisija podjetju naloži globo na področju konkurence, ne da bi ga pred tem obvestila o očitkih zoper njega, ter da mora, drugič, obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah glede na svoj pomen nedvoumno določiti pravno osebo, ki ji bodo lahko naložene globe, in mora biti naslovljeno na to osebo (sodba Sodišča z dne 3. septembra 2009, Papierfabrik August Koehler in drugi/Komisija, C-322/07 P, C-327/07 P in C-338/07 P, ZOdl., str. I-7191, točki 37 in 38, in zgoraj v točki 282 navedena sodba Akzo Nobel in drugi/Komisija, točka 57).

296 Zato ni mogoče dopustiti, da bi Komisija v okviru ugotavljanja oteževalne okoliščine na podlagi ponovitve kršitve lahko menila, da je treba podjetje šteti za odgovorno za prejšnjo kršitev, za katero ni bilo sankcionirano z odločbo Komisije in v okviru ugotavljanja katere ni prejelo obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah. Ta družba med postopkom, ki je pripeljal do sprejetja odločbe o ugotovitvi prejšnje kršitve, namreč ni mogla predstaviti svojih argumentov za izpodbijanje morebitnega obstoja gospodarske enote med njim in drugimi družbami, na katere se prejšnja odločba nanaša (sodba Splošnega sodišča z dne 13. julija 2011, ThyssenKrupp Liften Ascenseurs in drugi/Komisija, T-144/07, od T-147/07 do T-150/07 in T-154/07, ZOdl., str. II-5129, točka 319).

297 Taka ugotovitev velja še toliko bolj, ker je Sodišče – čeprav je res, da načelo sorazmernosti zahteva, da se čas, ki je pretekel od prejšnje kršitve pravil o konkurenci do zadevne kršitve, upošteva pri presoji nagnjenosti podjetja h kršenju teh pravil – že poudarilo, da Komisija pri ugotavljanju ponovitve kršitve ne more biti vezana z morebitnim zastaralnim rokom (zgoraj v točki 160 navedena sodba Groupe Danone/Komisija, točka 38, in sodba Splošnega sodišča z dne 18. junija 2008, Hoechst/Komisija, T-410/03, ZOdl., str. II-881, točka 462) in da je torej tako ugotovitev mogoče sprejeti več let po ugotovitvi kršitve, ko zadevno podjetje nikakor ne bi moglo izpodbijati obstoja take gospodarske enote, zlasti če se uporabi domneva, navedena v točki 284 zgoraj (zgoraj v točki 296 navedena sodba ThyssenKrupp Liften Ascenseurs in drugi/Komisija, točka 320).

298 Nazadnje, ni mogoče sprejeti trditve Komisije, da je v primeru, ko ima matična družba v lasti skoraj celotni kapital hčerinske družbe, matična družba prav tako naslovnica opozorila, naslovljenega na hčerinsko družbo, ki izhaja iz prejšnje odločbe Komisije, s katero je bila sankcionirana zaradi kršitve konkurenčnega prava. Čeprav je namreč res razumno mogoče meniti, da je matična družba dejansko seznanjena s prejšnjo odločbo, ki jo je Komisija naslovila na njeno hčerinsko družbo, v kateri ima v lasti skoraj celotni kapital, pa taka seznanjenost ne more omiliti dejstva, da v prejšnji odločbi ni bila ugotovljena gospodarska enota med tako matično družbo in njeno hčerinsko družbo, da bi se navedeni matični družbi pripisala odgovornost za prejšnjo kršitev in bi se zaradi ponovitve kršitve povečal znesek glob, ki so ji naložene (zgoraj v točki 296 navedena sodba ThyssenKrupp Liften Ascenseurs in drugi/Komisija, točka 322).

299 Splošno sodišče tako meni, da je Komisija s sklepanjem o ponovni kršitvi na podlagi odločb Polipropilen in PVC II, katerih naslovnica ni bila družba Eni, in z retroaktivno naložitvijo odgovornosti družbi Eni za kršitve, ki sta jih storili družbi Anic in EniChem, kršila pravice do obrambe družbe Eni.

300 Tega sklepa druge trditve Komisije ne morejo izpodbiti.

301 Komisija navaja sodbi Splošnega sodišča z dne 8. julija 2008, BPB/Komisija (T-53/03, ZOdl., str. II-1333, točki 368 in 389) in z dne 30. septembra 2009, Hoechst/Komisija (T-161/05, ZOdl., str. II-3555, točka 147). V teh sodbah naj bi sodišče Unije potrdilo možnost sprejetja oteževalnih okoliščin ponovne kršitve za kršitve, ki so jih neposredno storile različne hčerinske družbe iste matične družbe.

302 V zvezi s tem zadostuje navesti, da v sodbah, ki jih navaja Komisija, Splošno sodišče ni preučilo, z vidika spoštovanja pravic do obrambe, ali je lahko Komisija zakonito retroaktivno pripisala odgovornost matični družbi na podlagi kršitve, ki jo je storila hčerinska družba in je bila zanjo kaznovana s prejšnjo odločbo. Zato te sodbe ne morejo vplivati na analizo tega tožbenega razloga.

303 Enako velja za sodbo Splošnega sodišča z dne 27. septembra 2012, Shell Petroleum in drugi/Komisija (T-343/06).

304 V zgoraj v točki 303 navedeni sodbi Shell Petroleum in drugi/Komisija so tožeče stranke na obravnavi prvič navedle dejstvo, da je Komisija kršila njihovo pravico do obrambe, ker jim ni dala možnosti za izpodbijanje domneve o izvrševanju odločilnega vpliva matičnih družb na hčerinski družbi, ki sta bili sankcionirani za prejšnji kršitvi, ki sta se upoštevali pri ugotovitvi ponovne kršitve.

305 Splošno sodišče pa tega očitka ni vsebinsko preučilo, temveč ga je zaradi prepoznega sklicevanja nanj zavrglo kot nedopustnega na podlagi člena 44(1)(c) in člena 48(2) Poslovnika.

306 Zato tudi zgoraj v točki 303 navedena sodba Shell Petroleum in drugi/Komisija ne nasprotuje rešitvi, sprejeti v točki 299 zgoraj.

307 Iz navedenega izhaja, da je treba četrti tožbeni razlog sprejeti, in ne da bi bilo treba preučiti druge očitke tožeče stranke v okviru tega tožbenega razloga, izpodbijano odločbo spremeniti.

308 Posledice, ki jih je treba izpeljati iz nezakonitega ravnanja, ugotovljenega v točki 299 zgoraj, bodo preučene v točki 309 in naslednjih.

Izvrševanje neomejene sodne pristojnosti in določitev končnega zneska globe

309 V skladu s točko 662 obrazložitve izpodbijane odločbe je znesek osnovne globe, naložene družbi Eni, 13.000.000 EUR.

310 Kot izhaja iz točke 680 obrazložitve izpodbijane odločbe, je Komisija zvišala osnovni znesek globe za 60 % zaradi ponovne kršitve, tako da je osnovni znesek dosegel 20.800.000 EUR.

311 Komisija je nato v točki 713 obrazložitve izpodbijane odločbe pojasnila, da je bilo treba osnovni znesek globe zaradi odvračalnosti, zaradi velikosti družbe Eni na podlagi točke 30 Smernic iz leta 2006 še zvišati z uporabo koeficienta 1,4. Tako je Komisija določila prilagojen osnovni znesek 29.120.000 EUR. Ta znesek ustreza globi, naloženi družbi Eni v izpodbijani odločbi.

312 Glede na sklep Splošnega sodišča po preučitvi četrtega tožbenega razloga (glej točki 307 in 308 zgoraj), je treba znova izračunati znesek globe z upoštevanjem osnovnega zneska 13.000.000 EUR, vendar brez zvišanja za 60 % zaradi ponovne kršitve.

313 Glede na to, da drugi elementi izračuna globe ostanejo nespremenjeni, je treba znesek globe, naložene družbi Eni, določiti na 18.200.000 EUR.

314 Splošno sodišče pri svojem izvrševanju neomejene pristojnosti meni, da je tako določen znesek globe primeren glede na težo in trajanje kršitve, ki jo je storila tožeča stranka.

Stroški

315 V skladu s členom 87(3) Poslovnika lahko Splošno sodišče odloči, da se stroški delijo ali da vsaka stranka nosi svoje stroške, če uspe samo deloma.

316 V tej zadevi so bili tožbeni razlogi, ki so se nanašali na izpodbijanje udeležbe družbe Eni v kartelu, zavrnjeni. Splošno sodišče je sprejelo le enega od šestih tožbenih razlogov tožeče stranke, tako da je bila globa, ki ji je bila naložena, znižana za 37,5 %. Zato je glede na okoliščine v tej zadevi pravično odločiti, da tožeča stranka nosi polovico svojih stroškov in polovico stroškov Komisije. Komisija nosi polovico svojih stroškov in polovico stroškov, ki jih je priglasila tožeča stranka.

Iz teh razlogov je

SPLOŠNO SODIŠČE (tretji senat)

razsodilo:

1. **Znesek globe, naložene družbi Eni SpA v členu 2 Odločbe Komisije C(2008) 5476 final z dne 1. oktobra 2008 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 [ES] in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/39.181 – Vosek za sveče), se določi na 18.200.000 EUR.**

2. **V preostalem se tožba zavrne.**

3. **Evropska komisija nosi polovico svojih stroškov in polovico stroškov družbe Eni. Družba Eni nosi polovico svojih stroškov in polovico stroškov Komisije.**

Czúcz Labucka Gratsias

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourgu, 12. decembra 2014.

Podpisi

Kazalo

Dejansko stanje 2

1. Upravni postopek in sprejetje izpodbijane odločbe 2

2. Skupina Eni 4

Postopek in predlogi strank 5

Pravo 5

1. Prvi in drugi tožbeni razlog glede izpodbijanja udeležbe tožeče stranke v kartelu: kršitev člena 81 ES 6

Pojma sporazum in usklajeno ravnanje 6

Načela presoje dokazov 6

Opis osrednjega sklopa kršitve v izpodbijani odločbi 9

Udeležba družbe Eni v kartelu na podlagi njene prisotnosti na tehničnem sestanku 30. in 31. oktobra 1997 12

Preučitev dokazov 12

Udeležba družbe na tehničnem sestanku 30. in 31. oktobra 1997 in vprašanje njenega distanciranja 13

Sklep o udeležbi tožeče stranke v kartelu 30. in 31. oktobra 1997 14

Udeležba družbe Eni pri kršitvi med 21. februarjem 2002 in 28. aprilom 2005 15

Neudeležba družbe Eni pri sporazumu ali usklajenem ravnanju glede določanja cen parafinskih voskov 15

– Preučitev dokazov 15

– Udeležba družbe Eni na protikonkurenčnih sestankih in neobstoj distanciranja 17

– Domnevno pomanjkanje interesa tožeče stranke za sodelovanje pri sporazumih ali usklajenih ravnanjih glede določanja cen parafinskih voskov 18

– Alternativna razlaga tožeče stranke 19

– Domnevna odsotnost soglasja volj 19

– Domnevno nesodelovanje pri usklajenem ravnanju 21

Nesodelovanje družbe Eni pri sporazumu ali usklajenem ravnanju z namenom izmenjave informacij 23

2. Tožbeni razlogi glede izračuna zneska globe, naložene tožeči stranki 24

Tretji tožbeni razlog: napačna določitev koeficienta 17 % zaradi teže kršitve in dodatnega zneska, imenovanega „vstopna pristojbina“ 24

Peti tožbeni razlog: napačno neupoštevanje postranske vloge družbe Eni v kartelu in neuporaba dogovorov o cenah kot olajševalne okoliščine 28

Pasivna ali postranska vloga družbe Eni v kartelu 28

– Utemeljenost izpodbijane odločbe 28

– Obrazložitev izpodbijane odločbe 32

Neuporaba sporazumov o določanju cen s strani družbe Eni 33

– Utemeljenost izpodbijane odločbe 33

– Utemeljitev izpodbijane odločbe 35

Šesti tožbeni razlog: nepravilno neupoštevanje malomarnosti družbe Eni kot olajševalne okoliščine 35

Četrti tožbeni razlog: napačna ugotovitev oteževalne okoliščine ponovne kršitve 36

Izvrševanje neomejene sodne pristojnosti in določitev končnega zneska globe 40

Stroški 41